

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

**Recepce „cizokrajnosti“ a „jinakosti“ v textech dvou cestopisů éry Jiřího
z Poděbrad**

Jan Kořínek

Bakalářská práce

2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně. Dále prohlašuji, že veškeré literární prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 22. 11. 2017.

Jan Kořínek

Poděkování

Chtěl bych tímto poděkovat vedoucím mé bakalářské práce panu doc. Mgr. Martinovi Čapskému, Ph.D. a paní Mgr. Kateřině Ptáčkové, Ph.D. za jejich vstřícnost, trpělivost, rady, připomínky a čas, který mi věnovali. Dále také děkuji mé rodině a přátelům za jejich pomoc podporu.

Anotace

Cílem této bakalářské práce bude představit vnímání „cizokrajnosti“ a „jinakosti“ v textech dvou cestopisů z poděbradské éry. Budou analyzovány základní jevy, které byly českými autory cestujícími do západní Evropy vnímány jako jiné a cizí. Bude představeno, jak bylo na české poselstvo nahlíženo v zahraničí a jaké byly reakce na královských dvorech. Popsáno bude jiný mrav a morálka v jednotlivých zemích, které české výpravě přišly pozoruhodné nebo naopak nepochopitelné. Stručně bude představena doba poděbradská a jedna kapitola bude věnována Lvovi z Rožmitálu, který vedl české poselstvo po evropských zemích.

Klíčová slova

Cestopis, poselstvo, diplomacie, Jiří z Poděbrad, Václav Šašek z Bírškova, Jaroslav Lev.

Title

Perception of „strangeness“ and „otherness“ in the text of two travel books of the era of Jiří z Poděbrad.

Abstract

The aim of this bachelor paper will be to present the perception of „strangeness“ and „otherness“ in the text of two travel books of the era of Jiří z Poděbrad. The basic phenomena which were perceived as different or strange by the Bohemian authors travelling to Western Europe will be analyzed in the paper. It will be introduced how the Bohemian diplomatic delegation was viewed abroad and what responses of royal courts they met with. The paper will describe the different manners and morals in particular countries which the Bohemian delegation found remarkable or, on the contrary, incomprehensible. The era of Jiří z Poděbrad will be briefly introduced, and one chapter will be dedicated to Lev z Rožmitálu, who led the Bohemian diplomatic mission through European countries.

Keywords

Travelogue, mission, diplomacy, Jiří z Poděbrad, Václav Šašek z Bírškova, Jaroslav Lev.

Obsah

Úvod.....	7
1. Literatura.....	9
2. Poděbradská doba v českých zemích	14
3. Jaroslavův deník	20
3.1 Odjezd do Francie.....	20
3.2 Na francouzském královském dvoře Ludvíka XI.....	24
3.3 Návrat do Čech	25
4. Jaroslav Lev a rod z Rožmitálu	28
4.1 Počátky rodu	28
4.2 Jaroslav Lev z Rožmitálu a z Blatné	29
5. Deník Václava Šaška z Bířkova o jízdě pana Lva z Rožmitálu po západní Evropě. 33	33
5.1 Odjezd z Čech a cestování Německem.....	33
5.2 V burgundských zemích	36
5.3 Návštěva u anglického krále.....	37
5.4 Ve Francii	42
5.5 Napříč Španělskem do Salamanky	44
5.6 V Compostele a na konci světa.....	47
5.7 V Portugalsku a Kastilii.....	50
5.8 Aragonií a Katalonií do jižní Francie	52
5.9 V severní Itálii	55
5.10 Návrat alpskými zeměmi do Čech	59
Závěr.....	63
Resumé	65
Seznam použitých zdrojů.....	68

Úvod

Tato bakalářská práce se bude zabývat „cizokrajností“ a „jinakostí“ dvou cestopisů, které vznikly v době Jiřího z Poděbrad. První cestopis napsal panoš Jaroslav, jenž byl členem poselstva pana Albrechta Kostky z Postupic, které se vydalo na francouzský dvůr ke králi Ludvíkovi XI. v roce 1464. Druhý cestopis pochází od Václava Šaška z Bírкова, který ve svém deníku popisuje jízdu pana Jaroslava Lva z Rožmitálu po střední a západní Evropě v letech 1465 – 1467.

Hlavním cílem této práce bude postihnout vnímání „cizokrajnosti“ a „jinakosti“ ve vnímání jejich autorů, jak je již uvedeno výše. Budou vytyčeny základní jevy, které byly českými autory cestujícími do západní Evropy vnímány jako cizí, podivná či podivuhodná, a to zejména se zaměřením na jiný mrav i morálku a též na náboženský rozměr rozdílů mezi českým poselstvem se zkušeností reformního husitství a společností místní. Pokusím se rovněž zachytit reakce Západoevropanů na české poselstvo, jak bylo zachyceno samými účastníky.

V samém úvodu se ale nejprve zaměřím na poděbradskou dobu, kde stručně popíši tuto éru. Zaměřím se na mezinárodní politiku krále Jiříka, jeho sporu s papežem a na diplomatickou aktivitu, kterou usilovně vyvíjel a která souvisela s vysláním českého poselstva do západní Evropy.

Následně se má práce již bude zabývat dvěma zmíněnými cestopisy. Nejdříve bude představen deník panoše Jaroslava o poselstvu Albrechta Kostky z Postupic. Deník panoše Jaroslava je celkem krátký a věnuje se pouze návštěvě francouzského krále Ludvíka XI. V další kapitole představím pana Jaroslava Lva, který vedl druhou českou výpravu po střední a západní Evropě. Václav Šašek po návratu do Čech o putování pana Lva a jeho družiny napsal deník. Deníkem Václava Šaška se bude zabývat poslední kapitola mé bakalářské práce. V deníku Václava Šaška jsem se již zaměřil na „cizokrajnost“ a „jinakost“. Bude popsána celá cesta po střední a západní Evropě a budou zaznamenány zvyky, tradice a další věci, které české výpravě připadaly zajímavé nebo naopak zvláštní. Poselstvo Lva z Rožmitálu putovalo po Německu, navštívilo burgundské země a Anglii, cestovalo po Španělsku, Portugalsku a dalších zemích až se dostalo do Compostely. Nakonec bude popsán návrat poselstva přes jižní Francii, Itálii a alpskými zeměmi zpět do Čech, přivítání členů výpravy na českém

královském dvoře, význam výpravy, a zdali splnila dané cíle, kvůli kterým putovala do střední a západní Evropy. Na konci práce se pak zaměřím na několik otázek. Pokusím se vysvětlit, co vedlo Václava Šaška k sepsání tohoto deníku a jaké bylo jeho postavení v poselstvu.

Na poděbradskou dobu, středověké cestování a cestopisy je řada odborné literatury a studií. Přehledem literatury a autorů, kteří se daným tématem nebo jím podobným zabývají, se budu zabývat v následující samostatné kapitole, kde zároveň uvedu i literaturu, ze které jsem čerpal informace pro svou bakalářskou práci.

1. Literatura

V této kapitole se pokusím představit základní a nejvýznamnější publikace z této doby, ze kterých jsem získával informace pro svou bakalářskou práci.

Základní publikací pro mou bakalářskou práci se stal Rudolf Urbánek. Ve své práci se opírám o jeho edici obou cestopisů.¹ První částí edice je cestovní deník panoše Jaroslava.² Tento deník pojednává o poselstvu pana Albrechta Kostky z Postupic k francouzskému králi Ludvíkovi XI. v roce 1464. České poselstvo vyslal Jiří z Poděbrad s cílem přesvědčit francouzského krále, aby se postavil do čela spolku křesťanských králů. Deník panoše Jaroslava má tři části. V první části popisuje panoš Jaroslav cestu do Francie.³ V této podkapitole Jaroslav popisuje cestu z Čech na francouzský královský dvůr. Tato část cestovního deníku není podle mě moc zajímavá a nepřináší téměř nic podstatného. Panoš Jaroslav zde v podstatě neustále popisuje, kolik ujeli mil, jakými městy a vesnicemi projeli a kde přespávali. Sem tam se ovšem objeví zajímavá situace, kterou česká výprava zažila a kterou Jaroslav zaznamenal. Jako příklad mohu uvést nepřátelství některých Němců, kteří na české poselstvo hleděli velmi nepřátelsky. Zajímavé je líčení cesty přes hory, které česká výprava musela zdolat. Jaroslav cestu přes hory popisuje jako pekelnou. Druhá část deníku se věnuje návštěvě francouzského královského dvora.⁴ Panoš Jaroslav zde popisuje přijetí české výpravy a následná jednání o jednotlivých bodech v listinách. Jednání probíhala za silných emocí. Průběh jednání popisují v kapitolách níže. Poslední částí deníku je návrat českého poselstva do Čech.⁵ Panoš Jaroslav zde opět líčí, kolik mil poselstvo ujelo za den a kterými městy projelo. Nejzajímavějším poznatkem v této části je Jaroslavův popis události, kdy jedna stará německá žena vyhodila českou výpravu z hospody a nadávala jim i všem Čechům do kacířů. Deník končí návratem českého poselstva do Čech a předáním listin Jiřímu z Poděbrad. Tematickou linií deníku je politický rozměr vyprávění panoše Jaroslava.⁶ Tímto se deník panoše Jaroslava liší od deníku Václava Šaška z Bírškova.

¹ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále: deníky panoše Jaroslava a Václava Šaška z Bírškova*. Praha, 1940.

² Tamtéž, s. 1 – 30.

³ Tamtéž, s. 3 – 10.

⁴ Tamtéž, s. 11 – 22.

⁵ Tamtéž, s. 23 – 30.

⁶ MALANÍKOVÁ, Michaela. *Ke vzniku cestopisu Václava Šaška z Bírškova a možnostem jeho interpretace*. Studia historica brunensia, Brno: Masarykova Univerzita, 2009, C 55/2009, č. 1, s. 25. ISSN 0231-7710.

Deník Václava Šaška z Bírkova⁷ je mnohem obsáhlejší než Jaroslavův deník. Tento deník se stal mým hlavním pramenem pro tuto bakalářskou práci a tvoří její hlavní kapitolu. Václav Šašek podrobně líčí putování českého poselstva pod vedením pana Jaroslava Lva z Rožmitálu a popisuje řadu pozoruhodných věcí, které na své cestě viděl. V deníku Václava Šaška se právě zaměřím na „cizokrajnost“ a „jinakost“ v západoevropských zemích, které české výpravě přišly zvláštní a pozoruhodné. Deníku Václava Šaška z Bírkova se budu podrobně věnovat v samostatné kapitole.

O deníku Václava Šaška z Bírkova bych ale chtěl zmínit ještě pár slov. Členem výpravy byl i Gabriel Tetzl, který rovněž napsal z cesty deník. Oba autoři popisují reprezentativní rozměr poselstva.⁸ V obou cestopisech vévodí osobnost pana Jaroslava Lva, který je pro Tetzla prototypem ideálního dvořana, zatímco v Šaškově podání má obrysy dokonalého rytíře.⁹ Zajímavý je fakt, že ani Šašek, ani Tetzl nezmiňují politický rozměr poselstva.¹⁰ Jako možné vysvětlení se nabízí, že Šašek neměl o diplomatickém charakteru poselstva dostatečné povědomí. Toto vysvětlení je ovšem vysoce nepravděpodobné.¹¹ Michaela Malaníková dochází k závěru, že hlavní dějovou linkou deníku Václava Šaška je vylíčit rytířské ctnosti a hrdinství pana Jaroslava Lva.¹²

Od Rudolfa Urbánka pochází i *Věk poděbradský*.¹³ Rudolf Urbánek napsal čtyři díly o této době. Každá část doby poděbradské je rozdělena na časové období. Z těchto publikací je nejvíce vhodný poslední čtvrtý díl, který se věnuje období kralování Jiřího z Poděbrad v letech 1460 – 1464. Z doby poděbradské jsem se nejvíce zaměřil na domácí a zahraniční politiku krále Jiřího z Poděbrad.

Další publikací je nedávno vydaná *Poděbradská éra v zemích České koruny*.¹⁴ Rudolf Urbánek dovedl poděbradskou dobu pouze do roku 1464.¹⁵ Martin Šandera a Zdeněk Beran svou knihu rozdělili na šest kapitol. V knize se věnují královi a jeho době, ekonomické situaci, náboženskou situaci, právním státem, zahraničními vztahy a neklidnou dobou v letech

⁷ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 31 – 184.

⁸ MALANÍKOVÁ, Michaela. *Ke vzniku cestopisu Václava Šaška...*, s. 24.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž, s. 24.

¹¹ Tamtéž, s. 25.

¹² Tamtéž, s. 28.

¹³ URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny*. Praha, 1962.

¹⁴ ŠANDERA, Martin – BERAN, Zdeněk. *Poděbradská éra v zemích České koruny*. Praha, 2016.

¹⁵ Tamtéž, s. 191.

1467 – 1471. Oba autoři se v jedné podkapitole věnují osobnosti Antonia Mariniho.¹⁶ Antonio Marini v roce 1464 odjel s poselstvem Albrechta Kostky do Francie, jak píše v jedné kapitole.

Nakladatelskou sérií knih jsou *Velké dějiny zemí Koruny české*.¹⁷ Šestý díl této série se zabývá obdobím z let 1437 – 1526. Z tohoto svazku mě znovu nejvíce zajímala doba poděbradská. I v této publikaci jsem se zaměřil na domácí a zahraniční politiku Jiřího z Poděbrad, náboženskou otázku v Čechách a postavení české šlechty. Zároveň jsem tu našel informace o obou poselstev vyslané do západní Evropy Jiřím z Poděbrad v letech 1464 a 1465 – 1467.

Pro své téma jsem využil i období po době poděbradské. Zaměřil jsem se na jagellonský věk¹⁸ od Josefa Macka. Jeho práce má celkem čtyři knihy. Pro své téma jsem použil pouze první knihu, ve které se Josef Macek věnuje hospodářské základně a královské moci. Josef Macek se v jedné části věnuje prostoru, obyvatelstvu a času. A právě obyvatelstvo mě v této knize nejvíce zaujalo, neboť Josef Macek zde popisuje návyky, vzhled a další vlastnosti českého obyvatelstva. Způsob života českých obyvatel jsem tak mohl porovnat s popisem obyvatel v západní Evropě, kde je ve svém deníku zmiňuje Václav Šašek.

V úvodu bakalářské práce jsem si dal za cíl představit pana Jaroslava Lva z Rožmitálu, který v letech 1465 – 1467 vedl české poselstvo do západní Evropy. Jaroslav Lev byl bratr královny Johany, a tudíž švagr krále Jiříka. Byl váženým šlechticem a na cestách po západní Evropě ukázal i odvahu a statečnost, jak ostatně sám poznamenal Václav Šašek z Bírškova. Na představení pana Lva a jeho rod jsem narazil na publikaci *Páni z Rožmitálu*¹⁹ od Simony Kotlárové. Simona Kotlárová se ve své knize věnuje tomuto jihočeskému rodu od jeho založení až po jeho úpadek. Úvodní kapitola se věnuje počátkem rodu a jeho vzestupu. Druhá kapitola se již věnuje především Jaroslavovi a jeho cestě z Blatné na konec světa.²⁰ Tato kapitola popisuje hlavně život Jaroslava Lva v královské službě jeho švagra Jiřího z Poděbrad. Jaroslav je tu rovněž vylíčen jako statečný bojovník, který velkou část svého života trávil bojem proti svým nepřátelům a nepřátelům Jiřího z Poděbrad. V knize je rovněž popsán život královny Johany, Jaroslavovy sestry, kterou jsem se rozhodl také stručně představit.

¹⁶ ŠANDERA, Martin – BERAN, Zdeněk. *Poděbradská éra*, s. 69 – 76.

¹⁷ ČORNEJ, Petr – BARTLOVÁ, Milena. *Velké dějiny zemí Koruny české VI., 1437 – 1526*. Praha, 2007.

¹⁸ MACEK, Josef. *Jagellonský věk v českých zemích (1471 – 1526). Hospodářská základna a královská moc*. Praha, 1992.

¹⁹ KOTLÁROVÁ, Simona. *Páni z Rožmitálu*. České Budějovice, 2008.

²⁰ Tamtéž, s. 24 – 42.

Samotným cestováním ve středověku se zabývá Norbert Ohler.²¹ Samotný Ohler uvádí, že jeho kniha *Cestování ve středověku* se obrací k laickým zájemcům.²² Nevýhodou knihy je ale fakt, že jejím časovým těžištěm je období franské říše.²³ Norbert Ohler knihu rozdělil na dvě části. V té první popisuje přípravu cestovatele na cestu,²⁴ v druhé části představuje cesty a cestovatele.²⁵ Norbert Ohler se zaměřuje hlavně na západní země Evropy. V některých kapitolách jsou ale i země na blízkém východě či v Indii. V samotném úvodu se kniha věnuje prostoru a podnebí v Evropě. Pak již následují kapitoly související s cestováním. Zajímavými kapitolami jsou podle mého názoru námořní doprava,²⁶ pohostinnost a hostince²⁷ a cestování ve vysokých horách.²⁸ Zajímavým tématem jsou i přípravy na cesty,²⁹ které Norbert Ohler popisuje. Je ale otázkou, jestli přípravy byly stejné v době franské říše a v době poděbradské. Kniha ale pro dané téma měla přínos. Z knihy lze zjistit, jaké výhody měla námořní a říční doprava, jak bylo náročné cestovat v horách, a jaký význam v té době měla hospoda. Hospody v pozdním středověku měly jiný význam, než mají dnes. V deníku Václava Šaška se v jedné podkapitole o významu hospod zmiňují více.

Josef Macek je autorem biografie *Jiří z Poděbrad*.³⁰ Tato publikace se věnuje samotnému Jiřímu z Poděbrad a jeho životu. Jiřího z Poděbrad a jeho osobnost jsem se rozhodl ve své práci nezmiňovat. Pro dobu poděbradskou, domácí a zahraniční politiky Jiřího z Poděbrad jsem použil jinou literaturu.

Jiný kraj, mrav a morálka nebyla pouze v zemích Evropy, ale samozřejmě i v zemích na blízkém východě. O setkáních s „jinými“ píše Jana Valtrová.³¹ Kniha popisuje zprávy cestovatelů a zprávy z misí v období ze čtyřicátých let 13. století do poloviny 14. století. Misie na východ byly započaty kvůli nájezdu Mongolů do Evropy a misionáři se snažili pochopit jejich kulturu a tradice. Zpočátku se i počítalo s variantou, že se s východními církvemi uzavře spojenectví, nebo že se dokonce tyto církve podřídí Římu. Zprávy z misí z Orientu byly ovlivněny nejen samotnými cestovateli, ale i zapisovateli, překladateli a

²¹ OHLER, Norbert. *Cestování ve středověku*. Jinočany, 2003.

²² Tamtéž, s. 7, předmluva ke knize.

²³ Tamtéž, s. 8.

²⁴ Tamtéž, s. 7.

²⁵ Tamtéž, s. 8.

²⁶ Tamtéž, s. 65 – 83.

²⁷ Tamtéž, s. 128 – 155.

²⁸ Tamtéž, s. 188 – 195.

²⁹ Tamtéž, s. 55 – 57.

³⁰ MACEK, Josef. *Jiří z Poděbrad: studie s výběrem z archivních dokumentů*. Praha, 1967.

³¹ VALTROVÁ, Jana. *Středověká setkání s „jinými“: modloslužebníci, židé, saraceni a heretici v misionářských zprávách o Asii*. Praha, 2011. ISBN 978-80-257-0399-1.

bájným vypravováním. Například vypravování domorodců nemuselo být zcela pravdivé. Z bájného vypravování lze jako příklad uvést pátrání po Zašlé říši kněze Jana. Někteří cestovatelé skutečně věřili, že se Zašlá říše kněze Jana někde opravdu nachází. Podobné to bylo s pátráním po ztraceném ráji. Již v antice se objevila představa o existenci lidských monster v Orientu. Setkání cestovatelů se zvyky v Orientu byly různorodé. Některé byly důrazně odsouzeny, jiné byly zase předávány dalším cestovatelům, protože za porušení některých zvyků hrozil i trest smrti.

Na samotný závěr bych ještě zmínil dvě publikace od Tomáše Klímky. Obě knihy si jsou tematicky velmi podobné. Tomáš Klímek se v obou knihách zmiňuje o horách, řekách či lesích. První je *Cestování do doby Karla IV.*³² Tato kniha je podle mého názoru velmi podobná již zmíněné publikaci Norberta Ohlera. Tomáš Klímek v knize také popisuje přírodní překážky na cestě, nebezpečí na cestách, trasu cest a čas. Druhou jeho publikací, kterou jsem chtěl ještě zmínit, je kniha *Krajiny českého středověku.*³³

³² KLÍMEK, Tomáš. *Cestování do doby Karla IV.: podle narativních pramenů českého středověku*. Přerov, 2002. ISBN 80-86584-01-1.

³³ KLÍMEK, Tomáš. *Krajiny českého středověku*. Praha, 2014. ISBN 978-80-7363-585-5.

2. Poděbradská doba v českých zemích

V této kapitole se budu věnovat situaci v českých zemích v době vlády Jiřího z Poděbrad. Nebudu však popisovat celé období vlády krále Jiříka. Zaměřím se především na šedesátá léta poděbradské éry. Toto časové rozmezí jsem zvolil hlavně z toho důvodu, že právě v této době vyslal Jiří z Poděbrad poselstva Albrechta Kostky a Jaroslava Lva do střední a západní Evropy. Největší pozornost chci věnovat domácí a zahraniční politice.

Na samotný úvod bych ještě rád časově vymezil dobu poděbradskou. Touto otázkou se zabývají i Martin Šandera a Zdeněk Beran ve své knize.³⁴ Její začátek je možné klást do roku 1437, kdy umírá Zikmund Lucemburský. Je možné ale zvolit i jiná data. Za konec doby poděbradské lze označit rok 1471, kdy umírá Jiří z Poděbrad, a na český trůn usedají Jagellonci. Jako další konec poděbradské éry lze uvést až rok 1490. V tomto roce umírá Matyáš Korvín a v českých zemích končí dlouhé období dvojevládní.³⁵ Mně osobně přijde jako nejlepší časové období uvádět léta 1437 – 1471.

České království vstoupilo do doby poděbradské rozdělené. Toto období se nazývá jako království „dvojího lidu“.³⁶ Konfesně rozdělena byla i česká šlechta. V českém království byl rozkol, který pronikl do měst, vesnic a rozděloval rodiny.³⁷ Mezi utrakvisty a katolíky byla mnohdy nenávisť. Tam, kde byla jedna strana v převaze, druhá strana byla utlačovaná. Více zmínek je o utrakvistickém útisku katolíků než naopak. Katolíci, kde byli vládnoucí stranou, jednali však s utrakvisty podobně. A jak se katolíci chovali k utrakvistům v cizině, stačí uvést zkušenosti českého poselstva ve Francii v roce 1464.³⁸ Jiří z Poděbrad by se králem nikdy nestal, nebýt náhlé smrti Ladislava Pohrobka. Jiří z Poděbrad se stal českým králem 2. března 1458. Volba proběhla na Staroměstské radnici. Poděbrad měl své přívržence mezi zástupci královských měst a nižší šlechtou.³⁹ Jiří z Poděbrad měl rovněž velkou podporu u kališnické veřejnosti, kde byl představitelem.⁴⁰ Volbu českého krále těžce nesl Oldřich z Rožmberka. Nespokojenost s volbou českého krále se objevila i v zahraničí a vedlejších zemích. Rychle se začala šířit zpráva, že volbě předcházelo zastrašování z Jiříkovy strany.⁴¹ Nového českého

³⁴ ŠANDERA, Martin – BERAN, Zdeněk. *Poděbradská éra v zemích České koruny*. Praha, 2016, s. 8.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž, s. 126.

³⁷ URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny. Věk poděbradský III. 3*. Praha, 1930, s. 5.

³⁸ Tamtéž, s. 9 – 10.

³⁹ ČORNEJ, Petr – BARTLOVÁ, Milena. *Velké dějiny země Koruny české VI., 1437 – 1526*. Praha, 2007, s. 156.

⁴⁰ Tamtéž, s. 157.

⁴¹ Tamtéž, s. 159.

krále neuznali Němci žijící v Čechách.⁴² Korunovační ceremoniál Jiřího z Poděbrad proběhl 7. května 1458 ve Svatovítské katedrále.⁴³ Pozice Jiřího z Poděbrad byla obtížná. Politická stabilita českých zemí závisela na vztazích mezi příslušníky katolické a kališnické víry. Jiří jako kališník nikdy nemohl získat plnou podporu od katolíků. Obtížnou situaci ale měl i mezi kališníky, kteří Jiříkovy ústupky vůči katolíkům vnímali jako zbytečné kompromisy.⁴⁴ Nyní bych se již zaměřil na spor mezi papežem a českým králem a politikou Jiřího z Poděbrad.

Spor mezi Jiříkem a papežem Piem II. se týkal především kompaktát. Pius II. se snažil sjednotit kališnické Čechy s římskou církví a doufal, že se český král vzdá kompaktát.⁴⁵ Papež Pius II. měl výhodu, protože papežství kompaktáta nikdy výslovně neuznalo. Vzhledem k tureckému nebezpečí však zatím Pius II. proti Jiříkovi nepodnikl tvrdé kroky. Papež se povznesl i nad tím, když mu Jiří z Poděbrad slíbil poslušnost pouze svým jménem, nikoliv však za všechny obyvatele české koruny. 18. ledna 1460 vydal papež bulu, která zdůrazňovala papežovo monarchistické postavení. Pius II. tak reagoval na evropské panovníky, neboť měl pocit, že vládci neberou papežskou autoritu vážně.⁴⁶

Papež Pius II. začal od Jiřího z Poděbrad vyžadovat složení slibu poslušnosti za všechny obyvatele českého státu. Český král s vysláním poselstva do Říma dlouho vyčkával. Nakonec však poselstvo do Říma vyslal. Do Říma odjeli Zdeněk Kostka⁴⁷ z Postupic s kancléřem Prokopem z Rabštejna⁴⁸ a několika dalšími diplomaty. Česká výprava však na jednání v Římě neuspěla. Papež dal českým vyslancům ostře najevo, že Jiří z Poděbrad nesplnil korunovační přísahu a navštěvuje kališnické bohoslužby. Pius II. dal na jednání jasně najevo, že kompaktáta povolil koncil v roce 1436 pouze žijícím husitům, nikoliv však dalším generacím. Kompaktáta tak podle papeže neměly žádnou platnost.⁴⁹

31. března 1462 zazněl definitivní výrok. České poselstvo si nejprve vyslechlo argumenty o škodlivosti kompaktát, které oddělují utrakvisty od křesťanů. Papež pak prohlásil kompaktáta za zrušená a odmítl slib poslušnosti od Jiřího z Poděbrad, dokud neuvede své království v jednotu s římskou církví.⁵⁰

⁴² URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny. Věk poděbradský III.*, s. 372.

⁴³ ČORNEJ, Petr – BARTLOVÁ, Milena. *Velké dějiny země Koruny české VI.*, s. 162.

⁴⁴ Tamtéž, s. 197.

⁴⁵ Tamtéž, s. 200.

⁴⁶ Tamtéž, s. 200 – 201.

⁴⁷ Tamtéž, s. 201.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž, s. 201 – 202.

⁵⁰ Tamtéž, s. 202.

Český král na zrušení kompaktát dlouho nereagoval. Učinil až tak na zemském sněmu 12. srpna 1462, kdy ostře kritizoval Pia II. za snahu destabilizovat české země. Jiří z Poděbrad dále prohlásil, že kompaktáta platí i nadále. Český panovník však již kališnickou víru a kompaktáta opustit nemohl, neboť by to byla zrada. Za jeho pevný postoj si získal podporu utrakvistů, zatímco katolíci vyjádřili loajalitu katolické církvi.⁵¹

Po těchto událostí ale klesla Jiříkova podpora v ostatních zemích Evropy. Ve svých aktivitách pokračoval papež Pius II., který v září 1462 zprostil Vratislav povinnosti holdovat českému králi. 29. března 1463 Pius II. převzal Vratislav pod ochranu Apoštolské stolice. Jiří z Poděbrad reagoval promyšlenými kroky. Jeho cílem bylo eliminovat Vratislav a podporu hledal na Moravě.⁵²

Na sněmu v Brně v roce 1463 Jiří z Poděbrad bránil kompaktáta a jednání bylo velmi podobné tomu pražskému z předchozího roku. Jiří sice nezískal manifestační podporu, ale určité cíle se mu podařily splnit. Pro Jiříka byla podpora moravských katolíků klíčová. Na společném zasedání zemského soudu a moravského sněmu v Olomouci vydal 13. ledna 1464 listinu, která obsahovala prohlášení o nedělitelnosti Čech a Moravy. Tato smlouva vyhovovala jak českému králi, tak i moravským kališníkům. Morava tak byla na základě rovnocennost s Českým královstvím a nefigurovala jen jako léno českého krále. Kvůli následujícím událostem v příštích letech však smlouva nevstoupila v platnost.⁵³

Rok 1464 byl posledním klidným rokem. Následující léta byla plná nepokojů a válek.⁵⁴ Léta 1458 – 1464 byla časem míru. Války zuřily za hranicemi českého státu. K tomuto klidu přispívala politika Jiřího z Poděbrad, který vystupoval jako „král dvojího lidu“, spravedlivý ke kališníkům i katolíkům. Jiřík úzkostlivě dodržoval a respektoval kompaktáta jako jeden ze základních zákonů českého státu.⁵⁵ Další léta panování Jiřího z Poděbrad tak klidná již nebyla. Český král se ocitl ve válce proti Jednotě Zelenohorské. Toto období se také nazývá druhá husitská válka, a trvala až do Jiříkovy smrti v roce 1471. Nechci však popisovat podrobnosti válek mezi stoupenci Jiřího a Jednoty Zelenohorské. Dále bych se spíše stručně zmínil o zahraniční politice Jiřího z Poděbrad.

⁵¹ ČORNEJ, Petr – BARTLOVÁ, Milena. *Velké dějiny země Koruny české VI.*, s. 203.

⁵² Tamtéž, s. 204 – 205.

⁵³ Tamtéž, s. 205 – 206.

⁵⁴ Tamtéž, s. 216.

⁵⁵ Tamtéž, s. 216.

V mezinárodní politice začal Jiří vyvíjet snahu od jara 1462. Jiří si sám uvědomoval, že nepochází z královského rodu, a proto musel hledat spojence v zahraničí.⁵⁶ Jiří z Poděbrad vedl nejprve jednání s polským králem Kazimírem IV. Polský král tímto krokem ukázal Evropě, že Jiřího považuje za českého krále. Oba vládci se shodli vytvořit alianci proti tureckému nebezpečí. Za myšlenkou vzniku spolku evropských panovníků stál Antonio Marini.⁵⁷ Spolek měl sloužit i jako mezinárodní soud, který by vyřizoval spory mezi evropskými panovníky mírovou cestou. Návrh počítal i se společnou pokladnou, do které by přispívali všichni členové spolku. Do čela spolku evropských panovníků se měl postavit francouzský král.⁵⁸

Jiří ale sledoval i politické cíle. V projektu byly do pozadí zatlačeny papežství a císařství. Toto žádný panovník nemohl přehlednout. Projekt se také nepřátelsky vymezoval proti islámu. Křesťanské panovníky mělo spojit dohromady turecké nebezpečí.⁵⁹ Cílem projektu ale bylo rovněž zabránit papeži v konfrontačním postupu proti Jiřímu z Poděbrad a utrakvismu. V případě uskutečnění projektu by se papež ocitl na samém okraji evropské politiky. Evropským panovníkům Jiří nabízel své diplomatické schopnosti a vojenskou sílu. Jiří z Poděbrad se tak tímto projektem snažil zachránit kališnickou víru a české království před válkou, kterou papež hrozil jemu a českým kacířům.⁶⁰

Papež však stále zůstával autoritou a nebylo moc myslitelné ho obcházet. Jiří si sliboval podporu od panovníků, kteří byli s Piem II. také v napjatých vztazích. K nim patřili zejména Kazimír IV. a francouzský král Ludvík XI. Jiří doufal i v podporu Benátek, které však naléhaly, aby se do projektu zapojil Matyáš Korvín. Rozhovory však výsledky nepřinesly a termín založení spolku se zdál být v nedohlednu. Pius II. se o projektu Jiřího z Poděbrad dozvěděl a přešel do protiútoků.⁶¹

Zásadní změna nastala mezi Fridrichem III. a Matyášem Korvínem. Císař uznal Matyáše uherským králem a formálně ho adoptoval. Smlouva se připravovala od jara 1462 a byla uzavřena v červenci 1463. Pius II. se na smlouvě podílel jako hlavní architekt a získal tak silné spojence proti turecké hrozbě. Sultánovi navíc válku vyhlásily i Benátky a uzavřely smlouvu s Matyášem. Pro Jiřího to nebyly dobré zprávy a nadále přicházely špatné.

⁵⁶ ŠANDERA, Martin – BERAN, Zdeněk. *Poděbradská éra*, s. 45.

⁵⁷ ČORNEJ, Petr – BARTLOVÁ, Milena. *Velké dějiny země Koruny české VI.*, s. 207.

⁵⁸ Tamtéž, s. 208.

⁵⁹ Tamtéž, s. 209.

⁶⁰ Tamtéž, s. 210.

⁶¹ Tamtéž, s. 211.

V prosinci zemřel Albrecht VI., bratr císaře Fridricha III. Počátkem roku 1464 zemřela při porodu manželka krále Matyáše Kateřina z Poděbrad a pouto mezi Jiřím a Matyášem ještě více popraskalo.⁶²

Matyáš byl 29. března 1464 korunován uherským králem a smlouvy uzavřené s císařem Fridrichem III. vstoupily v platnost. V dubnu Matyáše v Uhrách navštívil Marini. Uherský král se již postavil na stranu papeže. Matyáš odmítl svolání církevního koncilu, který by oslabil papežskou moc. Souhlasil však, aby delegace, kterou se chystal Jiří z Poděbrad vypravit k francouzskému králi, hovořila i jeho jménem.⁶³

Poselstvo vedené Albrechtem Kostkou a Antoniem Marinim se vydalo na cestu za francouzským králem Ludvíkem XI. 16. května 1464. Zplnomocnění k jednání mělo od českého, polského a uherského krále.⁶⁴

Pius II. 16. června 1464 vyhlásil pŕuhon proti Jiřimu z Poděbrad, který se měl do 180 dní dostavit před papežský soud. Pius II. sice v srpnu zemřel, jeho nástupce Pavel II. však žalobu proti Jiřimu v červnu 1465 obnovil.⁶⁵ Jiří se pokusil znovu sblížit s Matyášem Korvínem, v němž viděl vhodného prostředníka pro jeho spor s papežem. Jiří se pokusil o několik ústupků. Navrhl, že nebude od papeže žádat potvrzení kompaktát, pokud si kališníci ponechají své bohoslužebné zvyklosti. Byl ochotný přijmout i katolického arcibiskupa místo Jana Rokycany. Součástí diplomatických aktivit Jiřího z Poděbrad tvořila i cesta poselstva pod vedením jeho švagra Lva z Rožmitálu do západní Evropy v letech 1465 – 1467.⁶⁶

Po zveřejnění papežského pŕuhonu proti Jiřimu z Poděbrad se politický zápas přesunul na české území. Česká katolická šlechta využila krize k prezentaci svých požadavků. Ve čtvrtek 28. listopadu 1465 byla opozičníky založena Zelenohorská jednota.⁶⁷

Jiří z Poděbrad se poté se svými spojenci ocitl ve válce se členy Zelenohorské jednoty. Období v letech 1467 – 1471 se často nazývá jako druhá husitská válka.⁶⁸ Od roku 1468 měl Jiří z Poděbrad konflikt s uherským králem Matyášem Korvínem. Matyáš se postavil proti českému králi a jmenoval se ochráncem katolíků v Čechách proti kacířům.⁶⁹ Vstup Matyáše

⁶² ČORNEJ, Petr – BARTLOVÁ, Milena. *Velké dějiny zemí Koruny české VI.*, s. 211 – 212.

⁶³ Tamtéž, s. 212 – 213.

⁶⁴ Tamtéž, s. 213.

⁶⁵ ŠANDERA, Martin – BERAN, Zdeněk. *Poděbradská éra*, s. 48.

⁶⁶ ČORNEJ, Petr – BARTLOVÁ, Milena. *Velké dějiny zemí Koruny české VI.*, s. 228 – 230.

⁶⁷ Tamtéž, s. 230.

⁶⁸ Tamtéž, s. 267.

⁶⁹ Tamtéž, s. 251 – 252.

do války sice oslabil pozici Jiřího z Poděbrad, Matyáš ale neměl dostatečně velkou armádu, aby mohl Jiřího z Poděbrad porazit vojensky.⁷⁰ Jiří z Poděbrad měl navíc stále velkou podporu veřejnosti, a to především v Čechách. V roce 1469 skoro došlo i k bitvě mezi Jiříkem a Matyášem u městečka Vilémov.⁷¹ Matyáš se dostal do obklíčení a byl v těžké situaci. Oba panovníci se ale nakrátko usmířili. Matyáš se ovšem po návratu na Moravu znovu postavil proti Jiřímu a v té době byl již na Moravě uznán jako nový český král. V českém království tak bylo od roku 1469 dvojvládí.⁷² Jiří z Poděbrad měl pod kontrolou Čechy, Matyáš vládl na Moravě. Spor mezi panovníky trval až do roku 1471.

Jiří z Poděbrad zemřel v pátek 22. března 1471, přesně měsíc po smrti Jana Rokycany. Na konci svého života trpěl nadváhou a vodnatelností. 25. března bylo jeho tělo uloženo do Svatovítské katedrály do hrobky českých panovníků.⁷³ Jiří z Poděbrad byl posledním českým králem českého původu. Po jeho smrti na českém trůně vládly již pouze cizí dynastie.

⁷⁰ ČORNEJ, Petr – BARTLOVÁ, Milena. *Velké dějiny země Koruny české VI.*, s. 253.

⁷¹ Tamtéž, s. 257 – 258.

⁷² Tamtéž, s. 260 – 261.

⁷³ Tamtéž, s. 272.

3. Jaroslavův deník

3.1 *Odjezd do Francie*

České poselstvo vedené panem Albrechtem Kostkou vyjelo na francouzský královský dvůr Ludvíka XI. 16. května 1464 z Prahy. První noc členové poselstva strávili v Berouně a druhou noc v Plzni. Následně projíždělo Tachovem, kde bylo ubytováno u pana Buriana z Gutšteina.⁷⁴

Ve městě Uncigle, kam české poselstvo přijelo na nocleh, se nesetkalo s přátelským přivítáním od Němců, kteří tu na ně škaredě hleděli.⁷⁵ Tato nepřízeň se vysvětluje událostmi z roku 1462, kdy pan Lev z Rožmitálu s českým vojskem oblehl Wunsiedel.⁷⁶ Soužití Čechů s Němci bylo mnohdy komplikované. Na začátku patnáctého století se v katolické Evropě začaly šířit zprávy o nové herezi v Čechách. Zvěsti o herezi se dostaly do všech vrstev obyvatelstva. Zvěstem pomáhala i katolická propaganda.⁷⁷

Z německých katolických kronik se pokusím přiblížit, jak na Čechy bylo nahlíženo v německých zemích, jaká byla o Česích představa a kterými událostmi byl zmíněn stereotyp o kacířských Česích. Nekonkrétní výhrady proti české pravověrnosti se objevily již ve 14. století. Obraz Čechů byl v tomto století již politický a podléhal mezinárodní situaci. Ondřej Řezenský ve své kronice uvedl, že v Čechovi není žádná víra.⁷⁸ Konkrétní výhrady proti učení Jana Viklefa v Praze se mezi obyvatelstvem Evropy rozšířily kolem roku 1410. Dokonce následovala výzva ke křížové výpravě proti Čechům. Příznivci hereze, kterou kázali v Praze Jan Hus a Jeroným byli údajně i král Václav IV. a jeho žena Žofie. Po Václavově smrti vypuklo husitské povstání a husité začali otevřeně kázat v dalších městech.⁷⁹

Augsburský kupec Burkhard Zink počátky husitství vnímal jako záležitost jednotlivců. Šířením a myšlenkami mistrů se nezabýval. K situaci v českých zemích se vrátil po smrti Václava IV., kdy do země vtáhl Zikmund Lucemburský, aby se ujal vlády a potlačil husitské povstání. Zink již popsal husitství jako rozšířený problém, zatím však netvrdil, že všichni Češi

⁷⁴ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále: deníky panoše Jaroslava a Václava Šaška z Bírкова*. Praha, 1940, s. 3.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Tamtéž, s. 191.

⁷⁷ BAŽANT, Vojtěch – VEJRYCHOVÁ, Věra. *Kacíři, barbaři, nepřátelé: odlišnost a stereotypy v pozdním středověku*. Praha, 2016, s. 135.

⁷⁸ Tamtéž, s. 138 – 139.

⁷⁹ Tamtéž, 139.

jsou kacíři.⁸⁰ Augsburský kupec se zabýval postoji některých měst a pánů vůči Zikmundovi. Pokud by si mohli ponechat svou víru, přijali by Zikmunda za krále. Zikmund však chtěl s kacířstvím skoncovat a českou zemi plánoval dobýt silou.⁸¹

Autor lübecké *Rufovy kroniky* použil označení kacíři z Prahy při pražských protestech, od roku 1421 husitská vojska jmenoval jako kacíře z Čech.⁸² Důležitou roli ve vzniku a vývoji představ o kacířských Čechách hrály zprávy o krutém zacházení husitských vojsk. *Magdeburská konšelská kronika* popisuje ničení klášterů, zabíjení kněží a znásilňování řadových sester. Kronika se věnuje i popisům chování husitských vojsk při dobývání měst a hradů. V Chomutově pobili německé muže, kteří byli dobrými křesťany. České ženy se zase vrhly na německé ženy, ostříhaly jim copy a pořezaly ňadra. Kacíři z Čech také měli nabodnout děti na kopí a pochodovat s ním za velkého posměchu.⁸³

Burkhard Zink se dění v české zemi věnoval obecně. Zaznamenal, že katolíci se museli skrývat, protože utrakvisté páchali velká zvěrstva a jejich chování bylo nekřesťanské. Zink větší pozornost věnoval husitským aktivitám v německých zemích. Velmi se rozepsal o zimní spanilé jízdě Prokopa Holého na přelomu let 1429 a 1430. Jízda Prokopa Holého prošla od Lipska po Norimberk a všude pálila a kradla. Před husity utekla spousta obyvatel. Burkhard Zink chování husitů mohl pozorovat a proto této události věnoval takovou pozornost.⁸⁴

Na krutost husitů se zaměřila i lübecká *Rufova kronika*, která chování husitů popisuje velmi podobně jako *Magdeburská konšelská kronika*. Husité ničili kláštery, rabovali a zabíjeli duchovní. Napadli i ženské kláštery a znásilnili mnohé jeptišky a vyhnali katolické kněží z města. Podle autora kacíři zabili v Čechách a na Moravě spoustu lidí. *Rufova kronika* svou pozornost také zaměřila na spanilé jízdy a nejvíce prostoru kronika věnuje tažení do Lužice. Když kacíři dobyli město Lubáň, pobili každého muže ve městě. Faráře, který se pokusil vraždění zastavit, uvázali mezi dva koně a nechali ho roztrhnout. V kostele zavraždili duchovní, město nakonec zapálili a odvěkli s sebou mladé ženy.⁸⁵

Většina katolických pramenů pojednávajících o husitství se vyznačuje jedním společným jmenovatelem. Kališníci jsou ve válce i v diplomacii zatvrzelí a ochotní udělat pro své

⁸⁰ BAŽANT, Vojtěch – VEJRYCHOVÁ, Věra. *Kacíři, barbaři, nepřátelé*, s. 140 – 141.

⁸¹ Tamtéž, s. 142.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž, s. 143 – 144.

⁸⁴ Tamtéž, s. 145.

⁸⁵ Tamtéž, s. 146 – 148.

vítězství vše. Jsou připraveni porušit zákony, zvyklosti i sliby.⁸⁶ Podle autorů kronik byli Češi od přirozenosti zlí podvodníci, co ničí Bohu svatou víru a nejsou poslušní ani římskému králi.⁸⁷ Češi jako kacíři byli vnímáni po několika událostech, které se staly. Zásadní roli hrály Dekret kutnohorský, kostnický koncil a vypuknutí husitské bouře v Praze.⁸⁸ V očích německého obyvatelstva byli Češi jako národ označováni za kacíře i kvůli své etnické odlišnosti a vzpouře proti světské autoritě.⁸⁹ Kvůli těmto důvodům a událostem bylo české poselstvo na některých místech v Německu přijato nepřátelsky a místní lidé jim nadávali do kacířů. Mohla zato nenávist a možná i strach k Čechům. Rozhodně však nelze tvrdit, že všichni Češi byli kacíři a páchali zločiny.

Názor na Čechy ve své kronice *Historia Bohemica* vyjádřil i Aeneas Silvius Piccolomini. Piccolomini se věnoval zejména husitům a Turkům, kteří byli v 15. století největší nepřátelé křesťanství. Piccolomini se k oběma skupinám neustále vyjadřoval.⁹⁰ *Historii českou* Piccolomini dokončil krátce před tím, než se v roce 1458 stal papežem.⁹¹

Češi byli v kronice zmíněni jako nejhorší lidé, kteří odmítli poslušnost římské církvi, vraždili Kristovy služebníky, loupili a žili bez víry.⁹² Aeneas však v kronice vypráví také o věrných Česích, kteří pro Kristův zákon zemřeli, podstoupili vyhnanství nebo vězení. Aeneas husity označuje jako kacíře či sektáře, ovšem ne jako Čechy. Husité jsou Češi, ale všichni Češi nejsou husité.⁹³ Specifické postavení v kronice měli táborité, kteří byli těmi nejhoršími kacíři a sektáři.⁹⁴ Piccolomini se zabýval i fyzickým vzhledem husitských bojovníků, kteří byli mohutní, oškliví, měli dlouhé vousy a nečesané vlasy. Vzhled husitů souvisel s jejich způsobem života.⁹⁵ Při zobrazení českých nebo tábořských kacířů Piccolomini kladl důraz na jejich statečnost, vojenské umění a světskou slávu husitských vůdců. Strašlivé, ale zároveň velkolepé činy jsou zosobněny především v Janu Žižkovi.⁹⁶ *Historia Bohemica* od Aenea byla v českých zemích pro svůj rozpor přijata kladně i záporně.⁹⁷

⁸⁶ BAŽANT, Vojtěch – VEJRYCHOVÁ, Věra. *Kacíři, barbari, nepřátelé*, s. 148 – 149.

⁸⁷ Tamtéž, s. 150.

⁸⁸ Tamtéž, s. 154 – 155.

⁸⁹ Tamtéž, s. 156.

⁹⁰ Tamtéž, s. 219.

⁹¹ Tamtéž, s. 220.

⁹² Tamtéž, s. 221 – 222.

⁹³ Tamtéž, s. 223.

⁹⁴ Tamtéž, s. 224.

⁹⁵ Tamtéž, s. 225.

⁹⁶ Tamtéž, s. 227.

⁹⁷ Tamtéž.

24. května dorazilo české poselstvo do Norimberka. Od pánů Norimberských se jim tu dostalo přivítání vínem. Na zítřejší den dostali čeští páni průvodce, kteří jim ukázali město a hrad. Další den průvodci ukázali českému poselstvu boží kopie, kus kříže svatého, řetězy sv. Petra, Pavla a sv. Jana Křtitele a mnoho dalších, včetně koruny Karla Velikého.⁹⁸

Z Norimberka české poselstvo odjelo 27. května a zamířilo do Ansbachu k Albrechtovi Braniborskému. Pan Albrecht Kostka a pan Anton Marini si s panem Albrechtem Braniborským vyjeli na lov. Z Ansbachu se poselstvo vydalo do města Dinkelsbühl. Podle panoše Jaroslava se jednalo o pěkné říšské město.⁹⁹

31. května dorazila česká výprava do města Štokard, dnešního Stuttgartu. Panoš Jaroslav si zaznamenal, že se jim zde dostalo vřelého přivítání a že posnídali ve velmi připravené hospodě. Také zde potkali velmi krásné dívky.¹⁰⁰

Začátkem června dorazilo poselstvo do města Baden. I zde bylo počestně přivítáno a markrabě jim na přivítanou poslal sud vína a zvěřinu. Další den byla výprava pozvána na oběd s markrabětem. Z Badenu pokračovalo poselstvo s doprovodem do Štraspurka. Páni z toho města je vřele přivítali v místní hospodě a darovali Čechům ryby a víno. Pilně se také zajímali, jak se daří českému králi.¹⁰¹

Ze Štraspurku vyrazila česká výprava nahoru podle řeky Rýn, až přijela do říšského města Schlettstadt. Výprava dále pokračovala přes město Weiler do Saint Dié. Panoš Jaroslav napsal, že museli jet čtyři míle velmi zlou cestou a také přes hory.¹⁰² Obtížnostem cestováním v horách se ve své knize zabývá Norbert Ohler, který hlavně popisuje cestování přes Alpy a Pyreneje. Také zde popisuje obtížný průchod přes průsmyky v zimních obdobích.¹⁰³ Ve vsi sv. Mikuláše české poselstvo navštívilo místní kostel a další svátosti. Právě v kostele u sv. Mikuláše leželo mnoho železa a řetězů. Panoš Jaroslav ve svém deníku zaznamenal, že každý z výpravy tvrdil, že tolik železa ještě niky neviděl.¹⁰⁴

Po návštěvě ve městě Toul zamířilo poselstvo na setkání se sicilským králem. Po vřelém přivítání od rady krále mělo poselstvo další den slyšení před sicilským králem. Pan Albrecht Kostka předal králi pozdravení od českého krále a předal mu věřící listy. Pan Albrecht byl

⁹⁸ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 4.

⁹⁹ Tamtéž, s. 5.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 6.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 6 – 7.

¹⁰² Tamtéž, s. 7 – 8.

¹⁰³ OHLER, Norbert. *Cestování ve středověku*. Jinočany, 2003, s. 188 – 195.

¹⁰⁴ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 8.

s panem Antoniem pozván na tajnou radu. Panoš Jaroslav poté zaznamenal, že veškerou útratu, co tu české poselstvo za několik dní učinilo, zaplatili královi úředníci.¹⁰⁵

Následně již česká výprava mířila do města Remeš. Poselstvo projíždělo krajinou jménem Campania, dnešní Champagne. Podle panoše Jaroslava to byla velice pěkná krajina, ale neměla dost vody a lesů. Vesnice byly velmi řídké osídleny a všechny domy byly z křídý. Přes krajinu Kampanii výprava dorazila do města Remeš. Pan Anton Marini pravil, že mu město připomínalo Prahu, ale panoš Jaroslav s ním v tomto nesouhlasil.¹⁰⁶

20. června výprava dorazila do města Amiens, kde viděla také krále Ludvíka Savojského.¹⁰⁷ V Amiens se česká výprava konečně dozvěděla, kde se nachází francouzský král Ludvík XI.

3.2 Na francouzském královském dvoře Ludvíka XI.

V pátek před sv. Janem Křtitelem vyrazil pan Anton se svými služebníky k francouzskému králi do města St. Pol. Město patřilo vévodovi Filipovi Burgundskému, kterého zde výprava spatřila. Následně pan Anton jel do města Abbeville, což bylo podle panoše Jaroslava velmi pěkné město. Poté se pan Anton vrátil zpět do města Amiens, aby panu Albrechtovi pověděl královy příkazy.¹⁰⁸

S francouzským králem se české poselstvo setkalo až po několika dnech čekání ve vsi Dompierre. Pan Albrecht Kostka po přijetí krále požádal o slovo, a v latině prosil jménem českého krále Ludvíka XI. o osobní setkání nebo o setkání královské rady. Po panu Albrechtovi mluvil také pan Anton o té samé věci jménem polského a uherského krále.¹⁰⁹

Francouzský král prostřednictvím svého kancléře panu Albrechtovi odpověděl, že žádost českého krále je veliká věc, a že je brzy na tuto žádost ihned odpovědět. Kancléř rozkázal, aby se čeští páni vrátili do Abbeville a čekali na rozhodnutí. Albrecht Kostka a Anton Marini měli setkání s královým kancléřem v jeho hospodě. Přítomni zde byli i patriarcha jeruzalémský, biskup brojcenský a rada krále.¹¹⁰ Králova rada pravila, že žádosti českého krále nelze vyhovět bez souhlasu papeže a císaře. Pan Anton i pan Albrecht Kostka byli jednáním rady zklamáni a velmi rozhněváni. Jejich zlost směřovala zejména na papeže, protože čeští páni

¹⁰⁵ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 9.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Ludvík Savojský byl nazýván králem cyperským. URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 192.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 11.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 12 – 13.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 14 – 15.

měli pocit, že bez papeže se nedá domluvit nic dobrého. Králova rada navíc nepovažovala za žádoucí, aby byl francouzský král spřízněn s českým králem, který je v kletbě.¹¹¹

10. července přijel do Abbeville Ludvík XI. Pan Anton poprosil krále, aby je vypravil zpět do Čech. Výprava společně s králem zamířila do města Dieppe. Jednalo se o dost pěkné město, které leželo vedle moře. Panoš Jaroslav však napsal, že ve vzduchu byl cítit zápach z ryb z moře. Ryby se v tomto městě prodávaly a na ulici jich ležely celé hromady.¹¹²

Francouzský král odjel na tvrz Neuville, která ležela nedaleko Dieppe. Ludvík XI. poslal pro české poselstvo a pan Albrecht odjel na jednání s králem a jeho radou. Pan Albrecht zde složil přísahu a předložil majestát. Francouzský král Ludvík XI. prohlásil, že chce být s českým králem za dobře a v přízni. Přikázal své radě, aby připravili listiny. Následně se rozloučil.¹¹³ Pan Albrecht se s výpravou vrátil zpět do Dieppe. České poselstvo muselo ještě řešit potíže s podepsáním listin. Jedním z neplánovaných problémů, které zde česká výprava musela řešit, byla otázka Lucemburska. Král Jiří z Poděbrad měl na toto území z pozice českého krále nárok, francouzský král Ludvík XI. mu však Lucembursko odpíral.¹¹⁴ Tuto událost ve svém deníku zaznamenal i panoš Jaroslav, který popsal, jak kvůli tomuto nešvaru museli změnit a přepsat listiny.¹¹⁵ Problém byl zejména se sekretářem francouzského krále Rolantem.¹¹⁶ Listiny byly zapečetěny ve městě Rouen.

3.3 *Návrat do Čech*

Z Rouenu se české poselstvo vydalo do Paříže. V Rouenu se s českým poselstvem rozloučil Antonio Marini, který zůstal ve službách francouzského krále Ludvíka XI., mezi jehož rádce formálně náležel.¹¹⁷ Do Čech se již nikdy nevrátil. V Paříži čeští páni navštívili chrám Matky Boží a katedrálu Notre Damme. České výpravě se Paříž líbila a obdivovala její velikost a krásu. Mezitím do Paříže dorazili Václav Strachota¹¹⁸ a Leonard,¹¹⁹ kteří přinesli listy, na které česká výprava čekala. Další den byl vyslán posel Klaus¹²⁰ do Čech se zprávou, že se česká výprava vrací zpět do Čech a jak si vedla.

¹¹¹ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 16.

¹¹² Tamtéž, s. 17.

¹¹³ Tamtéž, s. 18.

¹¹⁴ KOTLÁROVÁ, Simona. *Páni z Rožmitálu*. České Budějovice, 2008, s. 26.

¹¹⁵ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 20 – 21.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ ŠANDERA, Martin – BERAN, Zdeněk. *Poděbradská éra v zemích České koruny*. Praha, 2016, s. 70.

¹¹⁸ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 24.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ Tamtéž, s. 24.

29. července jela výprava přes Orléans do města Bourges, které patřilo knížeti Karlovi, který byl v roce 1458 při volbě českého krále protikandidátem Jiřího z Poděbrad.¹²¹ Přes několik dalších měst a vesnic dorazilo české poselstvo do města Lyon, kde se poselstvo zdrželo dva dny. Ve městě byl tehdy i jarmark. Z Lyonu výprava pokračovala dále do města Genéve. Panoš Jaroslav si do svého deníku napsal, že jeli velmi hornatou krajinou Savojskou, museli přebrodit nebezpečnou řeku Rhone a nakonec se museli znovu dostat přes obtížné hory a skály.¹²²

V jedné z hospod měla česká výprava konflikt se starou ženou, která je vyhodila z hospody, protože to byli Češi a kacíři. Pan Albrecht a dvořané přijeli do Genéve až později, protože jeli jinou cestou, než zbytek výpravy. Přes město Lausanne jelo poselstvo do švýcarského města Muodon. Panoš Jaroslav si poznamenal, že museli jet tři míle přes velmi vysoké hory.¹²³

Z Muodonu výprava pokračovala do opevněného města Freiburgu. Odtud se vydala do hlavního města Švýcarska Bernu. Podle panoše Jaroslava se jednalo o dobře opevněné město, zároveň však i o velmi pěkné. V Bernu si česká výprava zašla do místních lázní. Výprava pokračovala v cestě do Čech přes Baden a jednu noc strávila v Kostnici, kde byl upálen mistr Jan Hus. Ve městě Pettnau českou výpravu i všechny Čechy kaceřovala stará hospodyně.¹²⁴

Z města Hall se česká výprava plavila po řece Jin do Pasova. Poselstvo si pronajalo dvě lodě, na první se plavilo zhruba třicet koní a na druhé sama výprava. O vnitrozemské plavbě píše ve své knize Norbert Ohler.¹²⁵ Ohler v této kapitole popisuje, jaké výhody měla říční doprava a vodní doprava obecně. Po vodě se cestovalo rychleji, pohodlněji a levněji než po souši.¹²⁶ Česká výprava nakonec dorazila do městečka Friedberg, které patřilo panu Janovi z Rožmberka. A to již vjeli do Čech.¹²⁷

V sobotu, den narození Panny Marie jelo poselstvo do Českých Budějovic. Zde se pan Albrecht Kostka dozvěděl, že je český král v Jihlavě. Po příjezdu do Jindřichova Hradce se výprava dozvěděla, že Jiří z Poděbrad jede na Moravu do Brna.¹²⁸

¹²¹ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 194.

¹²² Tamtéž, s. 26 – 27.

¹²³ Tamtéž, s. 27.

¹²⁴ Tamtéž, s. 27 – 28.

¹²⁵ OHLER, Norbert. *Cestování ve středověku*, s. 57 – 65.

¹²⁶ Tamtéž, s. 62.

¹²⁷ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 29.

¹²⁸ Tamtéž, s. 29 – 30.

14. září 1464 dorazilo české poselstvo pod vedením Albrechta Kostky z Postupic do Brna. Zde českému králi Jiřímu z Poděbrad čeští páni předali listy od francouzského krále Ludvíka XI. a tím jejich čtyřměsíční cesta skončila. „*A tu sme králově Mti listy dali a poselstvie dokonali. A všemohúciemu Pánu Bohu bud' chvála z toho na věky věkuov! Amen!*“¹²⁹

České poselstvo vedené Albrechtem Kostkou z Postupic však nedosáhlo hlavního cíle, se kterým do Francie cestovalo. Cílem výpravy bylo přesvědčit Ludvíka XI., aby se postavil do čela spolku křesťanských králů. Projekt ale kvůli intrikám papeže nebyl přijat. Přijetí poselstva na francouzském královském dvoře bylo chladné a projednávání jednotlivých bodů v listinách probíhalo za silných emocí. Za napjatým vyjednáváním stál hlavně biskup Jean de la Balue.¹³⁰ Jediný výsledek, kterého výprava dosáhla, byla přátelská smlouva s Francií.¹³¹

Panoš Jaroslav ve svém deníku sledoval politické cíle výpravy. Především se mu podařilo zachytit atmosféru jednání na francouzském královském dvoře. Z jeho popisu je patrné, že Češi si nezískali přízeň králových poradců. Francouzský král Ludvík XI. a jeho poradci respektovali papežskou moc a bez souhlasu papeže odmítli cokoliv podnikat. České výpravě jistě nepomohla ani zpráva, že papež krátce po příjezdu českého poselstva do Francie vyhlásil kletbu proti českému králi Jiřímu z Poděbrad. Pro Čechy jednání skončila jistě zklamáním. Jaroslav si během cesty všímal pouze měst, jimiž výprava projela a ve kterých byla ubytována. Na rozdíl od Václava Šaška si nevšímal zvyků a životního stylu Západoevropanů. Během cesty popsal cestování v horách, které bylo pro Čechy náročné. Z jeho vyjádření soudím, že na cestování v horách výprava nebyla připravena a neměla s ním žádné zkušenosti. V Německu zaznamenal nepřátelství od místních lidí, což na některém území bylo pochopitelné vzhledem k tomu, jaké zkušenosti měli Němci s husity. Jinde ale bylo české poselstvo přijato přátelsky. Nicméně Češi byli vnímáni jako kacíři, kteří se vzepřeli světské moci. Tento obraz Čechů se šířil po Evropě a poselstvo Albrechta Kostky nebylo ve výhodné pozici při své diplomatické cestě do Francie.

Pár měsíců po návratu poselstva Albrechta Kostky se na cestu do západní Evropy připravovala nová, početnější a nákladnější výprava pod vedením pana Jaroslava Lva z Rožmitálu.

¹²⁹ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 30.

¹³⁰ KOTLÁROVÁ, Simona. *Páni z Rožmitálu*, s. 26.

¹³¹ Tamtéž, s. 25.

4. Jaroslav Lev a rod z Rožmitálu

Cílem této kapitoly bude představit pana Jaroslava Lva z Rožmitálu, který v letech 1465 – 1467 vedl české diplomatické poselstvo krále Jiřího z Poděbrad po západní Evropě. V samém úvodu se pokusím stručně přiblížit rod Rožmitálů, jeho založení a několik významných představitelů. Poté již budu směřovat k samotnému panu Jaroslavovi a jeho cestě z Čech až na konec světa.

4.1 Počátky rodu

Rožmitálové jsou odnoží rodu Buziců, kteří měli ve svém erbu sviní hlavu.¹³² Ve 13. století za vlády Přemysla I. se jednotná větev Buziců rozdělila na další rodové linie, z nichž jedna byla pánů z Rožmitálu.¹³³

Za zakladatele rodu je považován Budislav. Toto jméno se u Buziců objevovalo často, stejně jako později jméno Lev u Rožmitálů.¹³⁴ Pokračovatelem rodu byl Budislavův syn Oldřich. Ten také jako první použil predikát z Rožmitálu.¹³⁵ Po Oldřichovi a jeho synech se objevuje Zdeněk, který zahájil dlouhý sled tohoto rodového jména. Manželkou Zdeňka byla Anežka z rodu Bavorů ze Strakonice. Samotný Zdeněk byl zřejmě poručníkem posledních dědiců strakonického rodu.¹³⁶

Ve stejné době, kdy je doložen Zdeněk z Rožmitálu, se vyskytuje kolem roku 1373 mezi johanitským bratrstvem ve Strakonících Lev. Tento muž dostal přezdívku liška a jednalo se zřejmě o rytíře. Je pravděpodobné, že právě po tomto Lvu si začínají páni z Rožmitálu v další generaci psát své druhé křestní jméno Lev.¹³⁷

Zdeněk z Rožmitálu měl tři syny. Nejstarším synem byl Jaroslav, o kterém je poslední zpráva v roce 1433.¹³⁸ Dalšími syny byli Jan a Zdeněk ml., kteří se spolu zúčastnili zasedání zemských soudů v letech 1414 – 1419.¹³⁹ Oba bratři byli jednotní i názorově a společně podepsali stížnost proti upálení mistra Jana Husa. Husitské nepokoje po nějaké době zachvátily i jižní Čechy. Jan a Zdeněk v roce 1419 vyhlásili válku Praze s dalšími 35 pány.¹⁴⁰

¹³² KOTLÁROVÁ, Simona. *Páni z Rožmitálu*. České Budějovice, 2008, s. 10.

¹³³ Tamtéž, s. 11.

¹³⁴ Tamtéž, s. 11.

¹³⁵ Tamtéž, s. 13.

¹³⁶ Tamtéž, s. 15.

¹³⁷ Tamtéž, s. 17.

¹³⁸ Tamtéž, s. 19.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 19.

Hrady Rožmitál a Blatná se staly hlavní baštou proti husitům. Tyto dva hrady spolu s několika dalšími patřily mezi hlavní katolické pevnosti, které často musely odolávat náporu husitů. Jan a Zdeněk trávili ve válce proti husitům mnoho svého času. Jan z Rožmitálu byl přítomen spolu s Oldřichem z Rožmberka uzavření míru roku 1424 s Tábořem. Vztahy Rožmitálů s Rožmberkem však nebyly úplně ideální. A to zejména kvůli jejich sestry Anny, manželky Jana Smila z Křemže, který měl později spory s Oldřichem.¹⁴¹

Po bitvě u Lipan se situace v českých zemích pozvolna uklidnila a Zikmund byl uznán českým králem. Bohatě za to odměnil i Zdeňka z Rožmitálu a jeho ženu Markétu. Zikmund však brzy umírá a musí se hledat nový král. Zdeněk z Rožmitálu i ve vyšším věku cestuje v české výpravě k císaři Fridrichovi III. s žádostí o vydání Ladislava Pohrobka. V roce 1452 spolu s 12 českými pány volí Jiřího z Poděbrad za zemského správce. Volby se účastnil i jeho synovec Lev z Rožmitálu. Jako přísný katolík však podpořil utrakvistu. Tato volba však později pomohla jeho synovci a neteři k nejvyšším postavením v království.¹⁴²

4.2 Jaroslav Lev z Rožmitálu a z Blatné

Jaroslav Lev a jeho sourozenci Protiva, Johanka a Hedvika byly děti Jana z Blatné. Doba vlády Jiřího z Poděbrad přinášela války, ale ne již v takové míře jako doba husitská. Byla to doba renesance, rytířské kultury a diplomatických cest do zahraničí. Pro pány z Rožmitálu to byla doba, kdy se dostali na vrchol politické kariéry. Centrem života rodu se stala Blatná než Rožmitál. Blatné se rod věnoval stavebně a Jaroslav Lev se její vzhled snažil přizpůsobit dvorskému stylu.¹⁴³

Z pramenů není známo, kde se Jaroslav Lev, Protiva, Johanka a Hedvika narodili. Jaroslav Lev v roce 1452 volil Jiřího z Poděbrad za správce země. V té době byl Jaroslav Lev s Jiřím již v příbuzenském stavu, neboť sňatek mezi jeho sestrou Johankou a Jiřím z Poděbrad se uskutečnil v roce 1450.¹⁴⁴

Jaroslav Lev byl ženatý s Markétou z Valdštejna a v pozdním věku s Eliškou Bezdrůžickou z Kolovrat. Jaroslav měl tři děti: Zdeňka Lva, Kateřinu a Johanku. Většinu času

¹⁴¹ KOTLÁROVÁ, Simona. *Páni z Rožmitálu*, s. 20 – 21.

¹⁴² Tamtéž, s. 22.

¹⁴³ Tamtéž, s. 24.

¹⁴⁴ Tamtéž.

však trávil ve službách svého švagra Jiřího z Poděbrad a tak o jeho životě na Blatné není moc informací.¹⁴⁵

Jaroslav často doprovázel Jiřího z Poděbrad a sestru Johanu k politickým schůzkám se zahraničními osobnostmi. V roce 1459 byl přítomen na jednání v Chebu, kde dosáhl Jiří dohodu se saským vévodou Fridrichem. Saská léna v Čechách se stala součástí České koruny. V roce 1465 svědčil v mírové smlouvě Jiřího z Poděbrad s rýnským falckrabětem Ottou II. Tehdy ještě Jaroslav vycházel se členy Jednoty Zelenohorské. V roce 1461 Jaroslav Lev vytáhl do boje proti Albrechtu Hohenzollernskému, braniborskému markraběti, kterému Jiří vyhlásil válku.¹⁴⁶

Lvova vojenská angažovanost v zahraniční politice ve prospěch Jiřího z Poděbrad mu v roce 1464 vynesla hodnost nejvyššího zemského sudího. Již v roce 1462 se Jiří začal zaobírat myšlenkou spolku křesťanských panovníků. První verze této myšlenky počítala s vytvořením společných vojenských sil křesťanských zemí proti Turkům a s následným osvobozením Jeruzaléma. V čele měl stát český král. Součástí myšlenky byly i otázky, jak odstranit války, jak řešit spory, jak trestat rušitele míru a podobně. Autorem tohoto projektu byl zřejmě Anton Marini. Krátce na to vysílá Jiří z Poděbrad do Francie ke králi Ludvíku XI. české poselstvo vedené Albrechtem Kostkou. Jednání však skončila neúspěchem.¹⁴⁷

Za pár měsíců vyslal Jiří z Poděbrad nové poselstvo do západní Evropy. V čele výpravy byl Jaroslav Lev. Na cestu dostala doprovodné listy královny Johany a císaře Fridricha III. Výprava Jaroslava Lva měla světu ukázat, že Češi nejsou žádní kacíři, ale národ kultivovaných a věřících.¹⁴⁸

Nákladně vypravené poselstvo pana Jaroslava Lva z Rožmitálu sledovalo hlavně diplomatické a reprezentativní cíle. Dokládá to počet účastníků, jejich sociální status, výbava a účast specializovaného služebného personálu. Součástí výpravy byli hráč na loutnu, herold či kuchař.¹⁴⁹ Celá výprava měla 40 pánů.¹⁵⁰ Mezi předními českými šlechtici byli zemský maršálek Bořita z Martinic, Burian ze Švamberka a Jan Žehrovský z Kolovrat.¹⁵¹ Hned na začátku se k výpravě připojil norimberský patricij Gabriel Tetzl. Gabriel Tetzl měl zřejmě

¹⁴⁵ KOTLÁROVÁ, Simona. *Páni z Rožmitálu*, s. 24.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 24 – 25.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 25 – 26.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 26.

¹⁴⁹ MALANÍKOVÁ, Michaela. *Ke vzniku cestopisu Václava Šaška z Běrkova a možností jeho interpretace*. *Studia historica brunensia*, Brno: Masarykova Univerzita, 2009, C 55/2009, č. 1, s. 23. ISSN 0231-7710.

¹⁵⁰ KOTLÁROVÁ, Simona. *Páni z Rožmitálu*, s. 26.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 27.

na starosti finanční stránku cesty.¹⁵² Poselstvo postupně navštívilo několik zemí v západní Evropě. Všechna místa, která česká výprava navštívila, popíše až v kapitole, která se bude věnovat cestovnímu deníku Václava Šaška z Bírkova. Návrat Jaroslava Lva a jeho družiny byl poznamenán tzv. druhou husitskou válkou, jak je nazýváno období v letech 1467 – 1471. Jednota Zelenohorská se vojensky postavila Jiřímu z Poděbrad a jeho stoupencům. Plánovaný návrat do Prahy přes Moravu byl změněn na trasu přes Blatnou, kde měl pan Jaroslav Lev své sídlo. V Blatné se ale Jaroslav Lev dlouho nezdržel a na žádost královské rodiny ihned odjel do Prahy. Po příjezdu do Prahy mu vyšli naproti Jan Rokycana a univerzitní mistři.¹⁵³

Jaroslav Lev se svou družinou byl na cestách rok a půl. Po svém návratu do Čech se Jaroslav zúčastnil zápisu do desk zemských, které se týkaly Jiříkovy mincovní reformy. Cílem Jiřího z Poděbrad bylo zkonsolidovat české mincovnictví zavedením ražby pražského groše. Touto reformou se kvalita mince vrátila zpět do roku 1384.¹⁵⁴

Od svého návratu ze zahraniční cesty až do konce svého života se Jaroslav ocitá ve válce s představiteli Jednoty Zelenohorské a Rožmberkem, který byl jejím členem. Situace se nezlepšila ani nástupem nového panovníka Vladislava II. v roce 1471. Čeští páni byli opět rozděleni na dvě nepřátelské strany. Členové Jednoty Zelenohorské podporovali uherského krále Matyáše, členové dřívější poděbradské strany podporovali Vladislava II. Jaroslav Lev i jeho sestra Johana stáli na straně Vladislava. Jaroslav byl často na svém sídle v Blatné rozhodčím ve sporech mezi šlechtou a městy. Až do konce svého života musel bojovat o své majetky, protože byl obklíčen svými nepřáteli, kteří měli svá sídla v okolí Blatné.¹⁵⁵

Jaroslav Lev zemřel v roce 1485, kdy byl uzavřen Kutnohorský mír.¹⁵⁶ Byl pohřben v kostele Panny Marie v Blatné a v roce 1489 byla vedle něho pohřbena jeho druhá žena Eliška Bezručická. I když byl po celý svůj život katolíkem, vždy stál na straně svého švagra, krále Jiřího z Poděbrad.¹⁵⁷

V závěru této kapitoly bych se chtěl ještě zmínit o Johaně. Johana se vdala za Jiřího z Poděbrad v roce 1450, kdy byl ještě správcem. Nabízí se otázka, proč si Jiří vybral právě Johanu z katolického, a ne z utrakvistického rodu. Jiří chtěl tímto sňatkem pravděpodobně

¹⁵² KOTLÁROVÁ, Simona. *Páni z Rožmitálu*, s. 27.

¹⁵³ Tamtéž, s. 27 – 28.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 29.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 29 – 31.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 32.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 32 – 33.

zaručit objektivní řešení náboženské otázky.¹⁵⁸ Johana se mu brzy stala oporou v náboženských i politických otázkách. Její politická angažovanost začala po korunovaci Jiřího z Poděbrad. Svého muže také několikrát ovlivnila. Johanu jako důležitou osobnost brali i v zahraničí. Dobrým rádcem byla Johana Jiřímu i v domácí politice. Když v roce 1467 papež Jiřího i jeho rodinu exkomunikoval, byla to právě Johana, kdo Jiřího přemluvil, aby se odvolal k příštímu koncilu.¹⁵⁹ Svého muže zastoupila i ve vojenských záležitostech. Když byl Jiří ve Slezsku a do země vpadl Matyáš, svolala Johana zemskou hotovost a vyhnala Matyáše ze země. Politicky aktivní zůstala i po smrti Jiřího.

Johana měla dobré vztahy s novým panovníkem Vladislavem II. Ten se po své korunovaci musel zavázat, že bude respektovat práva královny a její věnné majetky. Aktivní zůstávala až do své smrti. Johana zemřela 12. listopadu 1475 na svém hradě v Mělníku.¹⁶⁰

¹⁵⁸ KOTLÁROVÁ, Simona. *Páni z Rožmitálu*, s. 33.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 34.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 35.

5. Deník Václava Šaška z Bířkova o jízdě pana Lva z Rožmitálu po západní Evropě

Tato kapitola bude popisovat jízdu pana Lva a jeho poselstva po střední a západní Evropě, jak ji popsal Václav Šašek.¹⁶¹ Z deníku se budu snažit zaměřit především na vnímání „cizokrajnosti“ a „jinakosti“ a dalších věcí, jako jsou například jiný mrav či morálka. Dalším cílem kapitoly bude zachytit, jak na české poselstvo nahlíželi lidé v zahraničí a jak bylo přijato na královských dvorech.

5.1 Odjezd z Čech a cestování Německem

Česká výprava Jaroslava Lva se vydala na cestu 26. listopadu 1465. Vyjela z Prahy a první noc se ubytovala v Plzni. Zde se pan Jaroslav i celá jeho družina vyzpovídala ze svých hříchů.¹⁶² Výprava přes několik měst v Čechách a v Německu dorazila do Norimberka. V Norimberku pobyla dva dny a pan Lev i ostatní členové výpravy si prohlédli spoustu svatých ostatků. Byly jim ukázány jesle malého Ježíška, loket sv. Anny, zub sv. Křtitele a kus dřeva ze svatého kříže, na kterém byl ukřižován Kristus. Václav Šašek popsal i další vzácné věci, které výprava viděla. Například meč sv. císaře Karla nebo kopí, kterým byl bodnut Ježíš Kristus do boku. Jaroslav Lev byl v Norimberku přijat přívětivě a laskavě.¹⁶³

Po odjezdu z Norimberka výprava dorazila do Heilsbrunna, což byl klášter patřící markraběti. Václav Šašek poznamenal, že v tomto klášteře se při mši nepozdvihuje krev Páně, ale proč se tak dělo nezjistil.¹⁶⁴ Po odchodu z kláštera dojela výprava do Ansbachu, kde měl markrabě své sídlo. Jan Žehrovský¹⁶⁵ a Frodnar,¹⁶⁶ což byli jedni z několika urozených šlechticů, kteří doprovázeli pana Lva na cestě, se v Ansbachu zúčastnili rytířského turnaje. Markrabě pana Lva následně poctil tanci a jinými hrami.

Z Ansbachu odjelo poselstvo do říšského města Hallu, kde jeho obyvatelé vyvábili z vody sůl. Po příjezdu do panství pana z Hohenlohe, chtěli pana Lva na dvou místech přepadnout, ale lupiči usoudili, že je na ně pan Lev i celá výprava příliš silná, když viděli, že každý člen

¹⁶¹ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 31.

¹⁶² Tamtéž, s. 34.

¹⁶³ Tamtéž, s. 34 – 35.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 35.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 35.

výpravy má samostřít.¹⁶⁷ Albrecht Hohenlohe při setkání daroval panu Lvovi mnoho zvěřiny a nějaký konšel mu daroval vzácné víno.

Na Štědrý den česká výprava dorazila do Frankfurtu a zdržela se tu až do třetího dne. Frankfurt byl říšským městem, byl veliký a bohatý. Třetího dne pozvali měšťané a kupci pana Lva na radnici přesně podle tradice, že každého vznešeného šlechtice, který k nim na své pouti přijde, pozvou na radnici. Pan Jaroslav Lev tu byl uctěn v čestných džbánech, ale zároveň byl varován, že ho chtějí přepadnout.¹⁶⁸

Po odjezdu z Frankfurtu české poselstvo nocovalo v Mohuči. Město bylo podřízeno vládě mohučského biskupa. Biskup se však s panem Lvem odmítl sejít. Hlavním důvodem bylo, že arcibiskup Adolf Nassavský nemohl Jiřímu z Poděbrad odpustit jeho přátelské styky s jeho soupeřem ve sporu o arcibiskupský stolec.¹⁶⁹ Po odjezdu z Mohuče byl v jedné vesnici pan Lev znovu varován, že ho chtějí přepadnout. V Koblenzi byla česká výprava ze všech stran varována, a tak do Kolína nad Rýnem doplula na dvou lodích. Během plavby po Rýně české poselstvo vidělo mnoho hradů a měst. O výhodách námořní a vnitrozemské plavby jsem se již zmiňoval v jedné kapitole. Cestováním ve středověku se zabývá například Norbert Ohler ve své knize *Cestování ve středověku*.¹⁷⁰ Ohler tu popisuje, že plavba byla levnější a rychlejší než cestování po souši.

V Kolíně české poselstvo zůstalo osm dní. Panu Lvovi a jeho družině zde ukázali Tři krále a tělo sv. Veroniky, jejichž ostatky jsou uloženy v katedrálním chrámě. Další den byli zavedeni do kostela, v němž je pochována sv. panna Voršila s jedenácti tisíci panen. Kolínský biskup pozval Jaroslava Lva a všechny jeho šlechtické druhy na skvělou hostinu, kterou jim vystrojil. Biskup se k panu Lvovi choval velmi laskavě. V Kolíně se Jan Žehrovský, Frodnar a Tetzl zнову zúčastnili rytířského turnaje. Této události se sešlo velké množství žen a dívek, které nechal pozvat pan Lev. Václav Šašek poznamenal, že takové množství dívek ještě nikde neviděl, jako na této oslavě.¹⁷¹ Při hostině byly provozovány tance a ženy s dívkami žádaly pana Lva, aby se svými druhy zatančil tance, jak se tančí v Čechách. Pan Lev svolil a se svou družinou si zatancoval. Na konci hostiny dostal Jaroslav Lev jídla a nápoje darem.

¹⁶⁷ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 35 – 36.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 38.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 196.

¹⁷⁰ OHLER, Norbert. *Cestování ve středověku*. Jinočany, 2003, s. 57 – 65.

¹⁷¹ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 39 – 40.

Z Kolína odjela česká výprava do Cách, kde se zdržela dva dny. Pan Lev po příjezdu do Cách požádal měšťany, aby mu ukázali ostatky svatých, jež mají. Měšťané pozvali pana Lva na radnici a tam se mu laskavými slovy omlouvali, že některé ostatky mu ukázat nemohou. Některé ostatky se mohou ukázat jednou za sedm let nebo po zvolení nového císaře. Mezi tyto ostatky patřily tři plenky, do nichž Maria Panna zavinula narozeného Krista, košile Marie Panny, kterou měla na sobě při porodu Krista, rouška, kterou byl opásán, když visel na kříži a lněný šátek, na který byla položena s'atá hlava sv. Jana Křtitele.¹⁷² Všechny ostatní ostatky však pan Lev se svými druhy mohl vidět. Výprava tak mohla spatřit hrob sv. Karla nebo opasek Pána Ježíše, kterým býval opásán.

Měšťané v Cáchách prokazovali panu Lvovi a jeho výpravě velikou úctu a čest, darovali mu víno a vystrojili mu i znamenitou hostinu. Jaroslav Lev se v Cáchách vykoupal i v teplé lázni. Z Cách české poselstvo pokračovalo do města Neusse. Ve městě se nacházel ženský klášter a v deníku Václava Šaška je napsáno, že tam byly nejkrásnější jeptišky, jaké kdy viděl. Do kláštera tehdy přijímali pouze šlechtičny, které z něho mohly odejít a provdat se. Abatyše uspořádala pro pana Lva krásný tanec. Jeptišky měly na sobě krásné šaty a uměly mnoho půvabných tanců.¹⁷³

V městečku Krefeld výprava viděla, jak místní lovili králíky pomocí ochočených fretek. Místní lovci tvrdili, že takto za jeden den mohou nachytat i šedesát králíků. Václav Šašek tomuto tvrzení věřil, protože si napsal, že jeden lovec jich před jejich očima během chvíle nachytal několik.¹⁷⁴ Ve městě Geldern česká výprava spatřila několik nádherných koní, které měl místní kníže ve své stáji. Kníže Gelderský byl v té době ve válce s vévodou burgundským, a Václav Šašek napsal, že české poselstvo mělo velmi těžkou cestu tímto krajem a muselo si vyžádat volný průchod od obou stran.¹⁷⁵ V Grave, kde česká výprava nocovala, se setkala s vévodou. Ten přišel za panem Lvem do hospody a choval se k němu velmi přátelsky. Tetzl poznamenal, že vévoda byl drobné postavy, ale lidé v gelderském kraji byli vysocí, nevěrní a příliš pili.¹⁷⁶

¹⁷² URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 41.

¹⁷³ Tamtéž, s. 42.

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 43.

¹⁷⁶ Tamtéž.

5.2 V burgundských zemích

Když české poselstvo vjelo do země vévody burgundského, projelo několik měst a vesnic, až dorazilo do Bruselu. Vévodou burgundským byl tehdy Filip Dobrý.¹⁷⁷ V Bruselu se pan Lev se svou výpravou zdržel mnoho dní. Prohlédli si například všechny místnosti v městské radnici a z věže radnice si prohlédli celé město.¹⁷⁸ Vévodův syn Karel Smělý¹⁷⁹ tehdy obléhal Lutych a pan Lev mu nabídl vojenskou pomoc. Karel Smělý si nabídky velmi vážil, pomoc Jaroslava Lva ale odmítl, protože své nepřátele již porazil. Pana Lva však poprosil, aby nějaký čas počkal v Bruselu, než se vrátí domů, neboť chtěl pana Lva poznat osobně.¹⁸⁰ Při čekání na Karla mezitím pan Lev a jeho druhové byli pozváni na hostinu s několika vévody. Na hostině byl nespočet jídel a nápojů. Po obědě byl pan Lev odveden do komnaty ke starému vévodovi burgundskému, kde spolu dlouze rozmlouvali. Vévoda chtěl po návratu svého syna domů uspořádat rytířský turnaj. Když se Karel Smělý blížil k městu, byl Jaroslav Lev požádán, zdali nechce jet Karlovi naproti. Pan Lev souhlasil a nařídil družině, aby se co nejlépe oblékla a výprava vyjela.¹⁸¹ Večer se všichni vrátili do města a Karel Smělý spolu s panem Lvem zamířil ke svému otci. Druhého dne byl pan Lev zaveden k vévodově ženě Isabele,¹⁸² vévodkyni bourbonské. Zde viděli mnoho krásných a hrdých dívek. Paní Isabela se také divila vlasům Čechů.¹⁸³ Tady bych zmínil, že vévodkyně z Bourbonu nebyla jediná, kdo se divil vlasům českého poselstva. Vlasy Čechů vzbuzovaly obdiv i v dalších zemích.

Česká výprava také zaujala na rytířském turnaji a v zápase. Velký obdiv si vysloužil Jan Žehrovský, který několikrát porazil zápasníka vévody burgundského. Pan Lev i další členové výpravy se ukázali i jako zdatní rytíři a předvedli své jezdecké umění.¹⁸⁴ Jaroslav Lev na oplátku uspořádal hostinu po českém způsobu, kterému se všichni divili. V Bruselu česká výprava nakonec strávila osmnáct dní. Pan Lev poděkoval vévodovi za jeho čest a pohostinnost a poprosil ho, aby mu přidělil herolda, aby mohl bezpečně procestovat jeho kraje. Herold, kterého Jaroslav Lev na cestu dostal, přišel s českou výpravou až do Čech, neboť mu to burgundský vévoda přikázal.¹⁸⁵ Toho dne české poselstvo vidělo ještě jednu pozoruhodnou událost. Dvořané vévody pořádali závody na zmrzlém rybníce. Václav Šašek

¹⁷⁷ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 197.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 45.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 197.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 45 – 46.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 47 – 48.

¹⁸² Tamtéž, s. 198.

¹⁸³ Tamtéž, s. 49.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 49 – 51.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 53.

napsal, že o ničem takovém nikdy ani neslyšel z vyprávění. Další zajímavostí bylo, že když se pan Lev loučil s vévodou a jeho synem, byli při loučení i vévodovi tři levobočci. V těchto krajích to nebyla taková hanba jako v Čechách.¹⁸⁶

Z Bruselu odjela výprava do města Gent. Bylo to veliké město se spoustou obyvatel. Kolem města bylo mnoho mlýnů poháněných větrem. Václav Šašek jejich počet odhadl na tři sta a poznamenal, že tolik mlýnů ještě neviděl. V Brabantsku se české výpravě často stalo, že neměla dostatek dřeva na zátop, a tak místo dřeva musela užívat kravince a drny. Ty tam místní obyvatelé skládali na hromady a sušili jako dříví. V tomto kraji byl nedostatek lesů a dříví.¹⁸⁷

Z Gentu se poselstvo dostalo do Brug. Město bylo rozlehlé, bohaté a krásné. Přístup do města je otevřený po moři i po souši. Do Brug pan Lev s družinou dorazil týden před masopustem, a tak tento svátek slavili tam. Volné chvíle si krátili tancem a různými hrami. Také si tu užili bružské koupele. Panu Lvovi tu byla také vystrojena nádherná hostina.¹⁸⁸

Z Brug jela česká výprava dále do Dunkirch. Zde se české poselstvo poprvé dostalo k moři. Město bylo velmi silně opevněno a Václav Šašek o něm prohlásil, že žádné jiné město patřící vévodovi burgundskému se mu v opevnění nemůže rovnat. Hlavní obživou města byl rybolov. V okolí města bylo i velké množství zajíců. Z Dunkirch pokračovala výprava do Graveling a dále do Calais. Ve Flandrách, odkud se vyplouvalo do Anglie, musel pan Lev se svou družinou čekat dvanáct dní na příznivý vítr, aby mohli vyplout do Anglie.¹⁸⁹

5.3 Návštěva u anglického krále

Před vyplutím do Anglie měl pan Lev pocit, že na cestu po moři má příliš mnoho čeledi. Poslal proto domů mnoho koní i služebnictvo. Na cestu tak vyrazila šlechta bez sluhů. Do Anglie pan Lev s výpravou vyplul v noci, museli se však ihned vrátit zpět. V lodi byla díra a nateklo do ní mnoho vody. Po šťastném návratu na pevninu musela výprava v Calais čekat znovu několik dní na vhodné počasí a musela si opatřit novou loď.¹⁹⁰

Do Anglie se poselstvo plavilo za silné bouře, což některým nedělalo dobře. První anglické město na pobřeží je Sandwichi. Zde Václav Šašek poprvé uviděl námořní lodě, návy galeje a šalupy. Nejvíce se však Šašek divil námořníkům, jak lezli na stožár a určovali směr větru.

¹⁸⁶ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 54.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 55.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 55 – 56.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 56 – 57.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 58.

V této době již existovaly různé námořní pomůcky. Zmínit mohu třeba časoměr, mapy, astroláb, přístroje pro měření výšky Slunce a hvězd či kompas. Tyto věci používal při své cestě Kryštof Kolumbus o pár let později, kdy objevil Ameriku.¹⁹¹ Například Vikingové nic takového neměli. Ze Sandwiche zamířilo poselstvo do Canterbury. Město bylo poddáno anglickému arcibiskupovi. V Canterbury byl krásný klášter. Podle svědectví všech poutníků mu ve všech křesťanských zemích žádný nebyl roven.¹⁹² V tomto kostele byl zabit arcibiskup sv. Tomáš, který se stavěl proti zákonům krále Jindřicha. Výprava viděla jeho hrob a hlavu, která mu byla sřata. Dále poselstvu byly ukázány všechny ostatní ostatky. V kostele byl i pramen, jehož vody se proměnily v krev a mléko. Z pramene pil i pan Lev a jeho služebníci. Václav Šašek si zapsal všechny ostatky, které viděl.¹⁹³

Z Canterbury výprava odjela do Rochestru a další den do Londýna. Václav Šašek o Londýně napsal, že je to velké a nádherné město se dvěma hrady. V jednom z nich měl své sídlo anglický král Eduard IV. Eduard byl v době příjezdu českého poselstva ve městě přítomen. Na mostě přes Temži Václav Šašek viděl mnoho luňáků. Pod trestem smrti tam bylo zakázáno je zabít nebo jim nějak ublížit. Londýn bylo podle Šaška sice velkolepé město s krásnými ženami, ale velmi drahým pobytem.¹⁹⁴

Když se Eduard IV. dozvěděl o blížícím se příjezdu pana Lva, dal mu objednat krásnou hospodu a poslal mu herolda a jiné rady, kteří s ním vjeli do města. Hospoda ve středověku měla i jiný význam. Hospoda musela mít alespoň jednu postel pro hosta.¹⁹⁵ V pozdním středověku již existovaly hospody, jež cestujícím i zvířatům nabízely veškerý komfort. Zařízení tvořily budovy s hostincem, s pekárnou, pivovarem, stájemi či dvorem pro vozy.¹⁹⁶ Brzy na to pozval anglický král pana Lva k sobě. Jeho poddaní a hrabata prokazovala Lvovi úctu a museli před ním klekat. Eduard se choval k panu Lvovi přátelsky a velmi se mu líbil účel jeho cesty.¹⁹⁷ Eduard byl podle zápisu v deníku hezký a přímý muž a měl nejkrásnější dvořanstvo v celém křesťanském světě. V Londýně česká výprava navštívila dva kostely, které svou krásou a zlatými náhrobky převyšovaly všechny ostatní kostely, jaké kdy Šašek viděl. Anglie byla bohatá země na zlato a stříbro. Má také mnoho obyvatel, i když není veliká.

¹⁹¹ OHLER, Norbert. *Cestování ve středověku*, s. 74.

¹⁹² URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 59 - 60.

¹⁹³ Tamtéž, s. 60 – 62.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 62.

¹⁹⁵ OHLER, Norbert. *Cestování ve středověku*, s. 145.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 146.

¹⁹⁷ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 62 – 63.

Poselstvu byly ukázány královské poklady a celý zlatý pohár. Při hostině se všichni k panu Lvovi chovali zdvořile a stejně tak i k ostatním jeho druhům, zvláště k Šaškovi.¹⁹⁸

Anglie byla hornatá krajina s hustými lesy. V zemi podle Šaška nepoužívali vozy, ale spoustu koní. Ženy za sebou vláčely dlouhé vlečky. Dva týdny od příjezdu do Londýna povolal Eduard k sobě pana Lva a bohatě ho obdaroval. Vyznamenal ho i zlatým řádem. Jana Žehrovského, Buriana, Frodnara, Pětipeského a Miroše pasoval nejdříve na rytíře a poté je rovněž vyznamenal zlatými řády.¹⁹⁹ Kdo neměl rytířskou hodnost, dostal stříbrný řád.

Jaroslav Lev byl jednoho dne pozván i se svou družinou ke dvoru. Konala se tu velká a dlouhá hostina. Na hostinu pana Lva pozvala i dvě hrabata, která mu vystrojila hostinu se šedesáti jídly, jak jim prikazuje jejich tradice. Pan Lev pozval hrabata na oplátku na hostinu po českém způsobu. Čeští páni chtěli uspořádat turnaj, ale anglický král to nechtěl povolit. Pan Lev a další tak svou zbroj, koně a závodní náradí darovali anglickému králi.²⁰⁰

V Londýně bylo podle Šaška velké množství zlatníků. Žádný z nich nebyl bez práce, neboť velikost Londýna a jeho bohatství jim poskytovalo mnoho zakázek. V Londýně měli zvyk, že pokud do města přijel urozený šlechtic z cizí země, panny a paní za ním přijdou do hospody a po uvítání mu věnují dary. To se stalo i panu Lvovi a jeho výpravě.²⁰¹

Velký obdiv obyvatel Londýna vzbuzovaly vlasy Čechů. Vlasy české výpravy se staly obdivem ve více zemích v Evropě. Vlasům Čechů se divila již Isabela z Bourbonu, jak jsem napsal v kapitole výše. Proto bych se vlasům zde věnoval trochu podrobněji. Pokusím se popsat, jak dlouhé vlasy nosili Češi, a jaká délka vlasů se nosila v jiných zemích Evropy.

Vrátím se zpět do Londýna. Václav Šašek to ve svém deníku napsal takto: „*Veliký podiv v nich budila délka našich vlasů. Říkali totiž, že ještě nikdy neviděli nikoho, kdo by nás předčil délkou a spanilostí kadeří. A nikterak jsme je nemohli přivést k tomu, aby uvěřili, že nám tak narostly od přírody. Tvrдили, že jsou to vlasy, přilepené pryskyřicí. A kdykoli někdo z našich lidí šel prostovlasý po ulici, měl kolem sebe více diváků, než kdyby tam ukazovali nějaké podivné zvíře.*“²⁰²

¹⁹⁸ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 63.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 64.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 64 - 66.

²⁰¹ Tamtéž, s. 67.

²⁰² Tamtéž.

Délka i krása vlasů u Čechů byla v té době známa. Tato skutečnost se shoduje i s pozdější charakteristikou humanistického historika Antonia Bonfiniho, jenž přišel s Čechy do kontaktu v Uhrách na dvoře krále Matyáše a krále Vladislava. Podle Bonfiniho byli Češi nejkrásnější druh lidí, kteří věnují mnoho péče svému tělu, zvláště vlasům a péči o ně by nikdy nezanedbali. Staří Češi také pěstovali plnovous, ne největší ale přece jen prostřední. Tomuto zvyku se ve svých *Miscellaneích* věnuje Bohuslav Balbín. U Ladislava Pohrobka si souvěcí kronikáři všímali jeho krásných zlatých vlasů. Umírající Ladislav si sice přál, aby mu byly jeho vlasy ustříženy, ale dvořané se k tomu nemohli odhodlat. Kult vlasů nebyl tehdy jen vlastním mužům, ale i ženám. O královně Johaně víme, že při své korunovaci v roce 1458 jela do Králova dvora prostovlasá, a korunu měla na rozčesaných vlasech.²⁰³

Podle Zikmunda Wintra k nám byla móda dlouhých vlasů přinesena z Francie za Jana Lucemburského. Na burgundském dvoře již od roku 1430 převažovaly krátké vlasy. V tomto roce si totiž Filip Dobrý dal pro nemoc vlasy přistříhnout, a královský dvůr ho následoval. Krátké vlasy nosili i Němci, a proto bylo Němci Butzbachovi nápadné, když viděl Čechy s vlasy až po pás.²⁰⁴ Móda vlasů byla v Evropě a na královských dvorech různá, ale ve většině zemí muži nosili krátké vlasy. Češi však byli výjimkou a muži nosili dlouhé vlasy až po pás. Stejně to bylo u žen, které většinou nosily dlouhé vlasy, ale v jiných zemích ženy a dívky chodily s velmi krátkými vlasy, jak popíši na příkladu v Biskajsku.

Václav Šašek si v Anglii všiml ještě jednoho zvyku. Když nějaký host přišel poprvé do hospody, krčmářka mu s celou svou rodinou vyjde naproti a host musí krčmářku i celou její rodinu políbit. Polibek pro ně znamenal totéž, jako podání ruky.²⁰⁵ Tohoto zvyku si všiml i jistý Poppelau, jenž se charakteristikou Angličanů zabýval detailněji.²⁰⁶

V Anglii se české poselstvo těšilo velké úctě a respektu. Sám Šašek napsal, že v žádném jiném kraji se k nim král a jeho poddaní nechovali tak zdvořile, jako v Anglii. V Londýně byl pan Lev několik dní. Z Londýna česká výprava zamířila k moři, aby se mohla přeplavit do Bretaně. Na cestu od anglického krále dostala jednoho šlechtice, který měl výpravu doprovodit k moři a cestou jí měl ukázat anglické království.²⁰⁷

²⁰³ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 198 – 199.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 199.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 67.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 201.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 68.

Z Londýna odjela výprava do Windsoru, kde nocovala na hradě. Další den byl pan Lev pozván na hostinu. Když se s nimi loučil, rytíři mu řekli, že tu ještě neměli tak milého a vzácného hosta a požádali ho, aby své jméno napsal do knihy, z níž se zpívali mše. Když ale výprava ujela z Windsoru kus cesty, rytíři za ní spěšně spěchali a ptali se, jak se pan Lev jmenuje.²⁰⁸

V Salisbury výpravu udivilo velké množství zvěře všude v okolí. Šašek napsal, že viděli nespočet králíků a daňků. Zvěř tu byla chráněna a vlci se v kraji nevyskytovali. V zemi byly krásné kostely a kláštery. Podle svědectví nikde jinde nebyly kostely tak nádherné jako v Anglii. Díky těžbě stříbra, mědi a cínu je země velmi bohatá. V Salisbury výprava zastihla králova bratra Jiřího.²⁰⁹ Opatí v místním klášteře připravili panu Lvovi velkou poctu. V klášteře pak výprava slyšela krásný sborový zpěv.

Ze Salisbury odjelo poselstvo do města Pool. Z Poolu výprava vyplula do Bretaně. Na širém moři výpravu potkaly dvě ozbrojené galeje, které náležely anglickému králi. Angličané si mysleli, že to jsou nepřátelé a začali střílet.²¹⁰ U pobřeží Normandie připluly opět anglické válečné galeje a na Čechy znovu začaly střílet. Angličané české poselstvo měli za Francouze. Pan Lev přikázal jednomu svému heroldovi, aby vystoupil z člunu a dohodl se s Angličany po způsobu heroldském. Herold jim řekl, že na palubě je vznešený a urozený šlechtic, který se vrací od anglického krále. Angličané chtěli vidět listy od anglického krále. Když jim je pan Lev ukázal, padli na kolena a líbali listy. Panu Lvovi dokonce nabídli i pomoc. Lev za to poděkoval, ale řekl, že to není třeba.²¹¹

Brzy poté výpravu zastihla silná bouře, která ji zahнала k ostrovu Garnisa. Na tomto ostrově muselo poselstvo zůstat několik dní. Když se zlepšilo počasí, vyplula výprava do Bretońska. Cestou po moři se ale znovu strhla silná bouře. Při této bouři se česká výprava málem utopila.²¹² Nakonec se však pan Lev se svou družinou dostal do bezpečí a přistál ve městě Saint – Malo. Tehdy to bylo jedno z největších měst v Bretani. Pan Lev se zde musel několik dní zdržet, protože koně byli cestou z Anglie zcela vyčerpaní a potřebovali se zotavit.

²⁰⁸ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 68 – 69.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 70.

²¹⁰ Tamtéž, s. 72.

²¹¹ Tamtéž, s. 73.

²¹² Tamtéž, s. 74.

5.4 *Ve Francii*

Saint – Malo nebylo příliš velké město, mělo ale velmi pevné hradby. Ve městě chovali psy, kteří v noci běhali po městě místo hlídačů. Tito psi nestrpěli, aby kdokoli chodil po městě.²¹³ Po pobytu v Saint – Malo odjela výprava do města Nantes. Kolem města byly krásné louky a zahrady podél řeky Loiry.

Václav Šašek o Bretoňsku napsal, že je pokryto horami, ale má úrodná pole a dobré lesy, ve kterých rostou vzácné stromy, jako třeba dub. Každý venkovan měl své pole ohrazeno kamennou ohradou, takže svůj dobytek nemusí hlídat. V Bretoňsku nebyli skoro žádní vlci. Vlci byli považováni za škůdce a vesničané vlky hnali od vsi ke vsi, nebo je zabíjeli. V kraji se nacházelo mnoho rybníků.²¹⁴ Vévoda bretoňský měl hezké mužské dvořanstvo a k panu Lvovi se choval uctivě. Vévoda posílal české výpravě do hospody jídlo i pití.

V Saumuru se pan Lev a jeho družina setkali se sicilským králem s královnou a jejích synem. Sicilský král byl sice již starý muž, ale byl velmi veselý. Panu Lvovi i jeho šlechticům udělil svůj rád a po celou dobu se choval velmi uctivě.²¹⁵ Nedaleko města se nacházel klášter, v němž bydlel biskup. Zde Čechy zaujal především kalich, z něhož pil Kristus při poslední večeři. V biskupově špižárně výprava spatřila neuvěřitelně rozmanité potraviny, jaké neviděli od svého odjezdu z domova. Biskup byl velmi starý muž a prokazoval Lvovi ty největší pocty. Daroval mu i své nejvzácnější víno, které bylo staré čtyřicet let.²¹⁶

Sicilský král požádal pana Lva, aby navštívil jeho město. Česká výprava tak zamířila do města Angers. Na tamním hradu byl Jaroslav Lev se svou družinou přijat a pohoštěn. Sicilský král měl velkou zálibu v ptácích a exotických zvířatech. Výprava tak viděla mnoho druhů ptáků, lvy, pštrosy, levharty a saracénské kozy.²¹⁷ Na dvoře u sicilského krále zůstalo české poselstvo týden. Král měl rád Němce a mnoho jich měl u svého dvora. Uměl dobře mluvit německy.

Odtud se již Jaroslav Lev se svou výpravou vydal k francouzskému králi. Výprava jela přes město Tours, kam kdysi čeští pánové přijeli pro nevěstu krále Ladislava. Pan Lev se

²¹³ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 75.

²¹⁴ Tamtéž, s. 76.

²¹⁵ Tamtéž, s. 77.

²¹⁶ Tamtéž, s. 78.

²¹⁷ Tamtéž, s. 79.

s touto paní chtěl setkat, ta ale odmítla, když zjistila, že je Čech a bratr královny. Dalšího dne jí pan Lev potkal v kostele. Paní se mu pouze uklonila hlavou.²¹⁸

Z Toursu výprava pokračovala do Amboise, kde se narodil francouzský král Ludvík. Z Amboise pan Lev zamířil do Blois a do Beaugency. Zde česká výprava viděla velké neštěstí, když se na svátek Seslání Ducha svatého utopilo šedesát lidí.²¹⁹ V Meungu Češi našli francouzského krále s královnou. Král přijal pana Lva s poctami a pozval ho i s celou družinou na oběd. Král zavedl Lva i ke královně, která ho musela uvítat se všemi dvorními dámami. Každá z dam musela Lva políbit na ústa, protože král si to tak přál. Francouzský král pak Lva poprosil, až pojede nazpět, aby za ním přijel do Paříže a zůstal u něho půl roku nebo celý rok.²²⁰ Král zaplatil za výpravu i řád v hospodě. V deníku je zmínka o vzhledu krále a královny. Rovněž je tu zmíněno, že Ludvík žil raději v malých městech a jeho největší radostí byl lov. Královna byla prý docela hezká a měla ty nejkrásnější panny na křesťanském dvoře. Tyto poznámky v deníku však nejsou od Václava Šaška, ale od Tetzela.

Přijetí pana Lva z Rožmitálu a jeho výpravy bylo mnohem vřelejší, než předchozí výpravy, kterou vedl Albrecht Kostka a která byla u Ludvíka v roce 1464. Poselstvo Albrechta bylo přijato chladněji a jednání probíhalo za silných emocí. Je ale pravda, že obě poselstva měla trochu jiné cíle. Poselstvo Lva mělo spíše reprezentativní účel, kdežto poselstvo Albrechta Kostky putovalo do Francie z politických důvodů. Jako další vysvětlení vřelejšího přijetí poselstva pana Lva může být skutečnost, že Jaroslav Lev i jeho druhové byli převážně katolíci. S utrakvisty bylo v cizině zacházeno špatně, jak jsem již naznačil v druhé kapitole.

Francouzské království bylo velmi rozlehlé a oplývalo všemi mnohými věcmi. Francie byla také velmi vzdělanou zemí.²²¹ Česká výprava navštívila v Orleáns vévodkyni orleánskou, která pana Lva čestně přivítala a uspořádala pro něho hostinu s tancem. Dále výprava navštívila poutní místo ve vsi sv. Kateřiny. Zde Čechům byly ukázány ostatky sv. Kateřiny.²²²

Pan Lev pokračoval v cestě dalšími francouzskými městy. Na cestě do Compostely leží město Blaye. Toto město drželi dlouhých sto padesát let angličtí králové, zpět je ale dobyla Johanka z Arku. V Blaye si výprava prohlédla několik hrobek. Z Blaye Češi pluli do města Bordeaux. Bordeaux bylo krásné město se třemi hrady. V Bordeaux byly velmi chutné a velké

²¹⁸ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 80.

²¹⁹ Tamtéž, s. 81.

²²⁰ Tamtéž, s. 81 – 82.

²²¹ Tamtéž, s. 82 – 83.

²²² Tamtéž, s. 83.

ryby, navíc byly i levné.²²³ V městečku Klerzi se nacházely lázně, kde se česká výprava vykoukala a užila si velkou zábavu.

5.5 *Napříč Španělskem do Salamanky*

České poselstvo vyjelo z francouzského království a přijelo do Gaskoňska. V Gaskoňsku mířili k místnímu hraběti. Gaskoňsko bylo podle zápisu v Šaškově deníku velmi chudá země. Ženy tam nosily podivné čepice a byly ošklivé. Oškliví byli i muži.²²⁴ V Bayonne výprava viděla, jak místní obyvatelé loví pstruhy a lososy. Bayonne leželo na hranicích Francie a Španělska. Výprava se přes hory dostala do města Fuenterrabia. Město bylo na hranicích čtyř zemí: Francie, Španělska, Navarry a Gaskoňska.²²⁵

Ve městě Hernani v kraji Biskaja výprava spatřila mnoho ovocných stromů. Bylo jich velké množství a Šašek napsal, že je tam sázeli jako konopí v Čechách. Z ovoce tam vyráběli nápoje, protože v kraji neměli víno a pivo neznali.²²⁶ Kraj je obklopen vysokými horami. Ženy a dívky v Biskaji chodily s ostříhanými hlavami a jen velmi málo z nich nosily vlasy. Nosily také velmi podivné šaty. Biskajsko bylo ještě chudší kraj než Gaskoňsko, se zlým a vražedným obyvatelstvem. V kraji byly špatné hospody, výprava nemohla sehnat základní potřeby pro koně, nedostala dobrý chléb, maso ani ryby, protože lidé se v Biskajsku živili ovocem. Kněží v zemi měli ženy, byli málo vzdělaní a nekázali nic jiného, než desatero přikázání.²²⁷ Obyvatelé nechodili často do kostela a šlechtic se v zemi pozná podle toho, když nemá na pravé noze střevíc.

V kraji Valmaseda a ve stejnojmenném městě se výpravě přihodila podivná věc. Když výprava překonávala řeku přes dřevěný most, dostala se do konfliktu s místními obyvateli. Ty od cestujících vybírali clo. Když poselstvo odmítlo zaplatit, celníci jim zabavili koně, kteří nesli jejich zavazadla a chtěli poselstvo pobít. Češi byli připraveni se bránit, vytáhli své ručnice a chtěli střílet. Pan Lev ale zakázal komukoli vystřelit. Češi nakonec clo zaplatili, dostali zpátky své koně a listiny, aby se podobný incident již neopakoval.²²⁸

Ve Vilsanu, kam česká výprava dorazila, si Václav Šašek napsal, že ve vsi žili křesťané i židé. Křesťané v sobotu jedli zvířecí plíce a játra, ostatní maso ale nejedli. Když se zeptal na příčinu, bylo mu řečeno, že to není maso, ale je pouze v mase obsaženo. V této vsi panu

²²³ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 84 – 85.

²²⁴ Tamtéž, s. 86.

²²⁵ Tamtéž.

²²⁶ Tamtéž, s. 87.

²²⁷ Tamtéž.

²²⁸ Tamtéž, s. 88.

Lvovi zemřel jeho milovaný kůň. Po odchodu z Vilsana výprava cestovala vysokými horami. V horách se poselstvo dlouho zdrželo, protože cesty byly těžko schůdné.²²⁹

Po zdolání hor se česká výprava dostala již do Španělska. Zamířila k hraběti Haro, jehož město se také jmenovala Haro. Hrabě pana Lva velice uctil, poslal mu všechny potřeby a zaplatil za něho rád. Velmi se divil, že pan Lev přišel z takové dálky. Ve městě i na dvoře žili křesťané, židé i pohané. Hrabě nechával každému jeho víru. Ve městě byli lidé ale nepřátelští, vražední a zlí. Proti Čechům dělali srocení a výprava po celou dobu pobytu musela být ve střehu.²³⁰

Jednu míli od Burgosu se nachází hora, kterou musí každý projít, kdo jde do města. Za městem se nacházel nový klášter, který nechal postavit biskup, jenž svůj původ odvozoval z rodu Matky Boží. Měl čtyři bratry a všechny přivedl k víře Kristově. Toho času, kdy české poselstvo cestovalo po Španělsku, jeden bratr ještě žil. Byl povýšen i do rytířského stavu. Biskup české poselstvo navštívili v hospodě a k panu Lvovi byl velmi uctivý. Zajímal se, odkud výprava přijela. Když se mu dostalo odpovědi, že z Čech, odpověděl, že i on byl v Čechách a že právě zde byl pasován na rytíře. Bylo to v době, kdy král Albrecht obléhal Tábor. Poprosil pana Lva, aby navštívil klášter, který nechal postavit jeho bratr a v němž jsou pochováni jeho bratři a rodiče.²³¹

V kraji výprava pozorovala hon na divoké býky, jež lidé štvali loveckými psy. Šasek si napsal, že ve Španělsku a v Portugalsku nechovali dobytek doma, ale na pustinách. Sýr a máslo tam nevyráběli, protože tyto potraviny ani neznali. Místo másla obyvatelé používali olivový olej. Tetzl byl kritičtější. Z jeho vyjádření lze usoudit, že putování ve Španělsku bylo obtížné. Česká výprava si musela spoustu věcí opatřit sama, za zboží musela platit napřed, víno dostávala teplé, a když chtěli Češi maso, dostali vždy pouze kozu, kterou si museili i sami stáhnout. Tetzl dokonce napsal, že i cikáni se měli v zemi lépe než oni. Dále si Tetzl všiml, že páni jezdili na mezcích místo na koních, a všichni jeho služebníci chodili pěšky. Dále napsal, že se české poselstvo muselo několikrát bránit na život a na smrt, neboť lupiči je chtěli pobít a zmocnit se jejich majetku.²³² Výprava byla svědkem i her s několika býky.²³³ Podle toho, jak tyto hry Šasek popsal, to připomíná dnešní býčí zápasy. Maso ze zabitého býka se nedávalo měšťanům, ale vesničanům.

²²⁹ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 88 – 89.

²³⁰ Tamtéž, s. 89 – 90.

²³¹ Tamtéž, s. 90 – 91.

²³² Tamtéž, s. 94.

²³³ Tamtéž, s. 92 – 93.

Nedaleko od Burgosu se nacházel ještě jeden klášter. V klášteře byly velmi sličné jeptišky. Jeptišky i jejich služebnice pocházely z vévodských, rytířských, hraběcích a šlechtických rodů. Jeptišky přijaly pana Lva a uspořádaly pro něho několik her a tanců. Hrabě z Burgosu pozval českou družinu k sobě domů a družina spatřila krásné dvorní paní oblečené v tureckém a pohanském způsobu. Tyto paní byly údajně krásné, tančily pohanské tance, měly tmavé oči, málo pily a jedly a rády viděly cestující z cizích zemí.²³⁴

Z Burgosu odjela výprava do Lermy, odtud do Roy a do města Duron. V Duronu se Češi zdrželi tři dny, neboť čekali na listiny od španělského krále. Byl to španělský zvyk. Pokud chtěl cizinec cestovat po Španělsku a poznávat jeho památky, musí mít list od krále, aby měl bezpečný průjezd krajinou. Španělského krále výprava zastihla v Segovii. Do města ale pan Lev nebyl vpuštěn a král přikázal, aby se s družinou ubytoval ve vsi u města. Do města byla výprava vpuštěna po odjezdu krále. Se španělským králem se však ve městě pan Lev ještě nesetkal.²³⁵

Ze Segovie odjela výprava do San Justa, kde musela čekat tři dny, než byla povolána ke králi do Olmeda. V deníku je setkání Lva se španělským králem popsáno Tetzelem. Ten na začátku zmiňuje, že poselstvo bylo ubytováno v ubohé hospodě a jejich koně museli stát za městem. Ve městě navíc žili většinou pohané. Král nechal mnoho křesťanů vyhnat a území daroval pohanům. Král se ke křesťanům choval nepřátelsky a vše dělal po pohansku. Oblékal se jako pohan, jedl a pil jako pohan. Pana Lva pustil k sobě po třech dnech. Král seděl i s královnou na zemi. Královna se divila vlasům Čechů. Král dal sice panu Lvovi listy, ale jinak mu neprokázal žádnou čest a úctu. Výprava měla na královském dvoře nejeden rozbroj s pohany a Češi museli několikrát chránit své životy. Většina země však nedržela se starým králem, ale podporovala mladého krále. Bylo to z důvodu, že starý král si udělal spoustu nepřátel vyhnáním křesťanů.²³⁶

V Olmedě sídlil král nejčastěji. Šašek o městě napsal, že lidé žijící ve městě jsou horší než pohané. Vedou nečistý a sodomský život, kněží při mši nepadnou na kolena, když drží v ruce Tělo Páně. Lidé tu byli silně nepřátelští a měli krále v moci. Popravy zde probíhaly tak, že odsouzený byl přivázan ke sloupu a byly na něho házeny oštěpy. Šaška tento způsob šokoval, když zjistil, že jiný způsob popravy neznají.²³⁷ V Biskaji zase Šašek viděl, že

²³⁴ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 93.

²³⁵ Tamtéž, s. 96.

²³⁶ Tamtéž, s. 99 – 100.

²³⁷ Tamtéž, s. 101 – 102.

odsouzený na smrt oběšením zůstal viset na šibenici tři dny. Ve Španělsku byly přísné tresty. Krádeže byly trestány také oběšením.²³⁸

Z Olmeda chtěl jet pan Lev k mladému králi a napřed za ním poslal herolda. Ale herold se k panu Lvovi vrátil se slovy, že mladý král pana Lva nechce přijmout, protože se na něho zlobí. Mladému králi vadilo, že Jaroslav Lev nejdříve navštívil starého krále. Nechtěl mu dát glejt ani mu povolit vjezd do svých měst. Král panu Lvovi doporučil, aby z jeho země rychle odjel, protože se nemůže být jist životem. Později se česká výprava dozvěděla, že kdyby navštívila dříve mladého krále, byla by jim prokazována velká čest. Pro své vlastní bezpečí česká výprava zamířila k Portugalsku. Cesta ale byla krušná a noclehy měla výprava od té doby ubohé.²³⁹

Česká výprava odjela do města Medina del Campo. Cestou nebyly vidět žádné lesy ani louky. Na topení se používal dobytčí trus a ten užívají i k pokrmům. Místo dřeva používají i vysušené drny.²⁴⁰

Pan Lev a jeho druhové mířili do Salamanky. Salamanka byla veliké město v údolí a žilo v ní mnoho studentů vysokých škol. Salamanka patřila starému králi, ale ve městě žili samí křesťané. Starého krále sice uznávali, ale pokud by po nich chtěl něco nemravného, tak ho neuposlechnou, protože to jsou velmi mocní lidé. Zdejší mocný biskup prokázal panu Lvovi velkou poctu a čest a do hospody mu nechal poslat vše potřebné. Měšťané pro pana Lva uspořádali býčí zápasy.²⁴¹

Ze Salamanky zamířila výprava do La Bobedy. Zde Václav Šašek napsal, že v této vesnici viděl asi tisíc čápů a nespočet kobylek.²⁴² Výprava pokračovala do La Hinojasy a k řece Duer, která oddělovala Kastilii od Portugalska, kam české poselstvo mířilo.

5.6 V Compostele a na konci světa

Cestou do Portugalska české poselstvo cestovalo v horách po velmi těžkých horských cestách. V horách Češi viděli tolik rozmanitých stromů, jaké ještě nikdy neviděli.²⁴³ V horách bylo mnoho hadů, štírů a ještěrek. Hadi měli křídla podobná netopýřím a hlavy měli ozdobené ostny. Jakmile viděli člověka nebo dobytek, pronásledovali ho a kousali. Štíři byli velcí jako

²³⁸ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 103.

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ Tamtéž, s. 104.

²⁴¹ Tamtéž, s. 105 – 106.

²⁴² Tamtéž, s. 106.

²⁴³ Tamtéž, s. 108.

středně velký lovecký pes, a ještěrky byly o něco menší než kočka. Výprava cestovala ve velkém horku, a musela s sebou mít dryák proti uštknutí. Šašek napsal, že ve vesnicích v těchto horách neviděli žádný dobytek. Místní lidé ho nechovali, protože všude bylo plno jedovatých zvířat.²⁴⁴

Po překonání těchto vysokých hor výprava vstoupila na portugalskou půdu. Kraj neměl žádné doly, ale byl bohatý. Zlato a stříbro se dovážely z ciziny za jiné suroviny. Cestováním krajinou si Šašek všiml krásně čistých řek a potoků plných pstruhů. V kraji a horách bylo plno opuštěných hradů, které byly obydleny venkovany, kteří pěstovali plodiny. Šašek napsal, že život v horách musel být pro vesničany těžký a krutý, protože nikde kolem nebyla žádná pole.²⁴⁵

Z Lanhosy česká výprava přijela do Bragy. Braga byla město s hradem, leželo v horách a své sídlo tu měl portugalský arcibiskup. Kolem města se pěstovalo spousta pomerančů, citronů a granátových jablek. Sv. Jakub byl od města nedaleko. Biskup přivítal pana Lva uctivě a do hospody mu nechal poslat vše potřebné. V Braze zůstalo české poselstvo osm dní a zastihlo tu portugalského krále. Jaroslav Lev přinesl králi listy od jeho sestry psané její rukou. Když se pan Lev s králem loučil, portugalský král panu Lvovi řekl, že je velmi urozený a má si o něco požádat. Pan Lev požádal o mouřeníny. Králův bratr se tomuto přání zasmál, a panu Lvovi daroval opici a dva mouřeníny. Král pak panu Lvovi poslal do hospody dva krásné koně a vše zaplatil.²⁴⁶ Zde se však Václav Šašek zřejmě spletl. Setkání pana Lva a portugalského krále proběhlo až v Evoře. Tetzal se ve svém deníku o setkání Jaroslava Lva s králem vůbec nezmiňuje.²⁴⁷

V deníku je i zápis, který si napsal Tetzal. Ten cestu Portugalskem do Bragy popsal takto: *„V Portugalsku je země i lid zprvu velmi ubohý. Ani pro lidi, ani pro dobytek se tam nenajde nic k jídlu ani k pití. Je to zaviněno tím, že si v té zemi nepostavili žádné silnice. Často i čtyři nebo pět let se tam neukáže cestující z cizích zemí. Lid si tam staví příbytky v horských jeskyních nebo pod zemí a pro veliké horko ve dne, zvláště v poledne, jenom zřídka vychází ven. Pracují a všechno potřebné si vyřizují většinou v noci. Většina lidí se tam živí ovocem, a víno nepijí. Trpěli jsme tam mnoho hladem a nouzí, až jsme přišli do města Bragy.“*²⁴⁸

²⁴⁴ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 109.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 110.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 111 – 112.

²⁴⁷ Tamtéž, s. 208.

²⁴⁸ Tamtéž, s. 108.

Výprava po odjezdu z Bragy pokračovala v cestě. Ve městě Tuy si cestující do chrámu Compostela musejí vyžádat listy od jednoho rytíře. Poselstvo pokračovalo v cestě přes města Redondella a Pontevedre. Podle zápisu v deníku tu výprava trpěla nouzí, musela si sama vařit a nemohla narazit na slušnou hospodu.²⁴⁹ Z Pontevedre pan Lev odjel s výpravou do El Padrone. Nad městem se nacházel kostel na hoře, kde kázal sv. Jakub. Poblíž se nacházela skála s jeskyní, která se nazývá skála sv. Jakuba. Každý, kdo se odvážil do úzké jeskyně vstoupit, dosáhl odpuštění mnoha hříchů. Pan Lev chtěl do jeskyně vstoupit, nakonec však od tohoto úmyslu upustil. Václav Šašek v deníku vypráví legendu o sv. Jakobovi na několika stranách.²⁵⁰

Cesta z El Padrone do Compostely byla hornatá. Míli od města se nacházel pramen, z něhož sv. Jakub často pil. Také české poselstvo z tohoto pramene pilo. Legenda pravila, že každý, kdo se z tohoto pramene napil, byl s pomocí boží a sv. Jakuba celý rok chráněn před horečkou.²⁵¹ Santiago de Compostela bylo jedním z hlavních cílů cesty pana Lva.²⁵² Město leželo mezi vysokými horami a bylo rozlehlé. Toho času bylo město dobyté a kostel byl obléhán. Arcibiskup byl zajat spolu s několika kněžími, ale matka a bratr arcibiskupa se zavřeli v kostele a vzdorovali obležení. V zemi nebyly slouženy mše, děti nebyly křtěny a mrtví se nepohřbívali. Celý kraj stál tehdy na straně dobyvatele města. Lidé ve městě však byli velmi zbožní, ale tehdy stáli proti církvi a biskupovi.²⁵³

Kostel sv. Jakuba mohl pan Lev se svými druhy navštívit až po třech dnech. Pan Lev se musel sejít s velitelem, který kostel obléhal a prosil ho, aby mu umožnil vstup kostela. Pan Lev si přál vidět kosti sv. Jakuba a veliteli vysvětloval účel své cesty. Velitel nakonec svolil, varoval ale pana Lva před matkou a synem arcibiskupa.²⁵⁴ Při vstupu do kostela pana Lva nejprve přivítali rytíři a potom mu naproti vyšla matka a syn arcibiskupa. České výpravě byl ukázán hrob sv. Jakuba, srp, kterým byla sv. Jakobovi sřata hlava a další ostatky. Kněží v kostele patřili k řádu sv. Augustýna, stejně jako v kostele sv. Václava v Praze. Výprava spatřila i korouhev sv. Jakuba, která však byla již téměř zničena stářím. Potom českou

²⁴⁹ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 113.

²⁵⁰ Tamtéž, s. 115 – 117.

²⁵¹ Tamtéž, s. 117.

²⁵² BAŽANT, Vojtěch. *Narativní strategie středověkého cestopisu*, In: *Mediaevalia Historica Bohemica* 18/2, 2015, s. 150.

²⁵³ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 118.

²⁵⁴ Tamtéž, s. 118 – 119.

výpravu odvedli ven. Šašek poznamenal, že chrám je sice velký, uvnitř byl ale tmavý a chmurný.²⁵⁵ Kolem města se nacházelo osm klášterů.

Ze sv. Jakuba zamířila česká výprava do města Stelle. Sedláci tomuto místu říkali Temná hvězda, domácí obyvatelé mu říkali Finis terrae. Na hoře se nacházel kostel a pod kostelem rozsáhlá ves. Ta se nazývala Finis terrae, to znamená konec světa. Za vesnicí už jenom leželo nekonečné moře.²⁵⁶

V deníku je pak uvedeno, jak někteří chtěli vědět, co se nachází za mořem. České výpravě pak zřejmě místní obyvatelé vyprávěli příběhy námořníků, kteří se pokusili zjistit, co se nachází na druhé straně. Příběh byl zapsán do portugalských letopisů.²⁵⁷

5.7 V Portugalsku a Kastilii

Z Finisterre se česká výprava vrátila do Bragy a odtud pokračovala do Guimaraensu. Tady jeden významný šlechtic velmi uctivě pohostil pana Lva. V této části deníku je zajímavá zpráva z cesty. Pochází zřejmě od Tetzela. Ten popisuje, že museli projet největší morovou nákazou, jakou viděl. Města i vesnice byly místy pustá a vylidněná. Někteří členové výpravy často spali se svými koňmi v poli. Pan Lev ale tohoto zážitku prý nelitoval a byl rád, že i takové věci mohl na své cestě vidět.²⁵⁸

Hlavním městem Portugalska je Lisabon. Králův bratr z okolí města dostával desátek z vína. Ve městě Oporto česká výprava viděla přístav a v něm spoustu lodí. Do Oporta se po moři sváží mnoho zboží. Ve městě bylo mnoho pohanů, které tam prodávali křesťané. Portugalský král takto dovážel otroky, když s vojskem vpadl do jejich země. Šašek napsal, že ve městě bylo rok co rok více otroků.²⁵⁹

Z Oporta poselstvo zamířilo do vesnice Arisana de Santa Maria. Od této vesnice nebyl již žádný křesťanský král nebo kníže. V kraji žili sami Saraceni. Výprava přijela k městu Coimbrý, do města ale nevstoupila, protože ve městě zuřila morová epidemie. Přes několik měst výprava dorazila do města Thomaru. Město bylo veliké, ale neopevněné. V tomto městě Češi viděli, jak nově vysvěcení kněží tančili, když složili svou první mši. Šašek zaznamenal i další zvyk ve městě. Pokud někdo zemřel, přineslo se do kostela maso, víno a chléb. Příbuzní mrtvého chodili za rakví v bílých smutečních šatech. Šaty se podivně omotávali. V černých

²⁵⁵ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 120 – 121.

²⁵⁶ Tamtéž, s. 122.

²⁵⁷ Tamtéž, s. 122 – 125.

²⁵⁸ Tamtéž, s. 126 – 127.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 127.

šatech šli za rakví lidé, kteří byli najati, aby za mzdu mrtvého oplakávali. Rvaly si při tom vlasy a drásali se až do krve. Mrtvého pak uložili do země a ženy za ním padaly do rakve. Nejbližší přátelé je pak zase vytáhli.²⁶⁰

Cesta do Monte Argilu byla samá pustina a dlouhé míle nebyla žádná vesnice. V kraji žilo mnoho králíků a zajíců. Lovit je zde mohli jak lidé ve vesnici, tak i obyvatelé z okolí, neboť této zvěře bylo všude plno. Ve městě Evora zastihla výprava portugalského krále. Jak je již uvedeno výše, tak setkání pana Lva s portugalským králem proběhlo až v Evoře, nikoli ve městě Braga.²⁶¹ Ve městě se pěstovalo víno tak silné, že se dalo pít pouze zředěné vodou.

V Portugalsku bylo mnoho různých zvyků, které české výpravě přišly podivné. Děvčata tu po narození ihned upravovala tak, že když potom rodily děti, jen zřídka umíraly. V některých částech kraje obřezávali chlapce. Panny nepily víno, dokud se nevdaly. Kněží měli manželky, neuměli latinsky a kázali pouze desatero přikázání. Dívat se na všechny tyto zvyky, připadalo české výpravě podivné.²⁶²

Z Evory odjela výprava do Evory Monte. Ve městě nebyla žádná studna ani pramen a obyvatelé chodili pro vodu za město. Mlýny poháněli koně. Ve městě Elvas se nacházel veliký hrad, kam byla výprava vpuštěna až po složení přísahy. Z Elvas byly čtyři míle k hranicím Kastilie, kam české poselstvo pokračovalo ve své cestě.²⁶³

Na hranicích mezi Portugalskem a Kastilií leželo město Badajozu. Poselstvo bylo ve městě Merida, kdysi největšího města v Kastilii. Město zničili Římané. V Meridě za doby poděbradské bylo středně velké město a žili v něm pohané a židé.²⁶⁴ Přes Medellín pokračovala výprava do Madrigallego. Cesta do této vsi vedla rozkošnými háji a všude bylo plno zvěře. Ve vsi byly krásné domy.²⁶⁵

Ve vesnici Guadalupy se nacházel klášter zasvěcený panenské Matce Boží. Klášter ležel mezi velmi vysokými horami a cesta k němu byla strmá a neschůdná. Podle pověstí do žádné jiné křesťanské země nepřicházelo více zbožných poutníků. V klášteře byl pochován předchozí portugalský král se svou manželkou. V klášteře bylo mnoho cenných věcí, které

²⁶⁰ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 127 – 129.

²⁶¹ Tamtéž, s. 129.

²⁶² Tamtéž, s. 132.

²⁶³ Tamtéž, s. 132 – 133.

²⁶⁴ Tamtéž, s. 134 – 136.

²⁶⁵ Tamtéž, s. 137.

byly české výpravě ukázány. Kněží Čechům také vyprávěli, jak byl klášter založen.²⁶⁶ V tomto klášteře měli kněží zvyk, že pokud k nim přišel jakýkoli poustevník, ať byl urozený šlechtic nebo chudý člověk, kněží se o něho postarali. Pokud nějaký poustevník v klášteře zemřel, vystrojili mu kněží pohřeb. V tomto klášteře onemocněl Burian ze Švamberka.²⁶⁷ Výprava ho tam nechala nemocného, když pokračovala v cestě k aragonskému králi. Když se Burian uzdravil a vrátil se do vlasti, chválil jejich laskavost a péči. Postarali se také, aby byl celým Španělskem dopraven na francouzské hranice.²⁶⁸ Velikostí se klášter mohl vyrovnat leckterému městu a přes den se v něm sloužilo až sto mší. Klášter byl bohatý a našlo se v něm vše potřebné.

Česká výprava se dostala přes několik měst do Toleda. Toledo bylo město s hradem a bylo velmi dobře opevněno. Ve městě se nacházel překrásný chrám. Podle pověsti pohané chrám ušetřili pro jeho krásu, když dobyli město. V Toledě sídlil nejmocnější biskup v Kastilii Alfons de Acugna Carillo.²⁶⁹ Biskup pana Lva přijal přátelsky a uctivě.²⁷⁰

České poselstvo pokračovalo do Getafy a do Madridu. O Madridu Šašek napsal, že to není velké město a leží v rovině na návrší. Pan Lev se svými druhy pokračoval do Mediny Celi, která ležela čtyři míle od Aragonie. V Medině Celi se nacházel vysoko v horách hrad. Na hradě měl své sídlo mocný markrabě, který podporoval pohanského krále. Pozval pana Lva k sobě a nechal mu do hospody poslat vše potřebné.²⁷¹ Za Medinou Celi se nacházela země pohanů. Pohané drželi velké území a nedovolovali tam žít křesťanům. Podle zápisu v deníku to byla nehostinná krajina a výprava se musela mít na pozoru. Muži tu byli vysocí a měli pěknou postavu. Ženy ale byly ošklivé. Lidé tu žili chudě. Po odjezdu z Mediny Celi zamířilo poselstvo do Aragonie.²⁷²

5.8 Aragonií a Katalonií do jižní Francie

První vesnicí v Aragonii byla Monreale. Odtud česká výprava jela horami do Huerty. Z dalších měst výprava pokračovala přes hory dále. Šašek do deníku napsal, že hory překonali až po čtyřech dnech těžké cesty. Mezitím poznamenal zvyky granadských Saracénů. Muži tam měli sedm manželek, a pokud se mu nějaká z nich znelíbila, mohl jí vyhnat a přivést si

²⁶⁶ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 137.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 138.

²⁶⁸ Tamtéž.

²⁶⁹ Tamtéž, s. 212.

²⁷⁰ Tamtéž, s. 141.

²⁷¹ Tamtéž, s. 141 – 142.

²⁷² Tamtéž, s. 144.

jinou ženu. Se Saracény v kraji žilo mnoho židů. Svého krále mohli kdykoli svrhnout nebo zabít a dosadit na jeho místo někoho jiného. Ženy byly v tomto kraji velmi hezké a půvabné, muži byli naopak oškliví.²⁷³

Z Muely pan Lev s družinou zamířil do Zaragozy. Zaragoza byla hlavní město Aragonie. Město bylo obklopeno vinicemi i bažinami. V Zaragoze se výprava setkala s aragonským králem a jeho synem. Jakmile české poselstvo dorazilo do jedné hospody, král za panem Lvem hned poslal své dvořany a šlechtice s uctivým pozdravením. Dvořané se zajímali, odkud pan Lev pochází a ptali se i Šaška a české čeledi, kdo je pan Lev, jestli nějaký král nebo kníže. Jaroslav Lev královým dvořanům ukázal listy od ostatních králů a dvořané tyto listy odnesli k aragonskému králi. Druhý den listy v pořádku přinesli zpět panu Lvovi.²⁷⁴

Jaroslav Lev a zbytek družiny v Zaragoze dlouho čekali na přijetí ke králi, poněvadž král byl tehdy velmi zaneprázdněn. V království byly rozbroje. Zaragoza byla velmi staré město, podle Šaška ale krásné. Čtvrtý den byl pan Lev s družinou odveden ke králi. Král Jan II.²⁷⁵ pana Lva uctivě přivítal a vyzval ho, aby si od něj něco přál. Pan Lev chtěl pro sebe a své druhy králův rád. Král jim dal rady, jak rád nosit. Měli se často modlit a dávat almužny.²⁷⁶

Král Aragonie byl již starý muž, chudokrevný a skoro slepý. Král i rada v Zaragoze varovali pana Lva, aby nejel Katalonií, ten ale jejich rady neposlechl a vydal se do Barcelony.²⁷⁷ Cestou české poselstvo zažilo několik nesnází.

Ze Zaragozy tedy výprava mířila Katalonií do Barcelony. Šašek ve svém deníku popisoval místa a vesnice, kterými projeli. Cesty vedly samými pustinami, a všude kvetl rozmarina, šalvěj a pelyněk. Kraj byl úrodný na granátová jablka.²⁷⁸ Cestou do Los Molinos del Rey byl Václav Šašek přepaden dvěma lupiči. Jan Žehrovský mu šel okamžitě pomoci a varoval zbytek výpravy. Lupiči nakonec Šaška pustili a utekli do hor. Když dorazilo české poselstvo do města, ubytovalo se v hospodě. V noci se k jejich hospodě sběhl dav lidí a oblehl českou výpravu. Pan Lev se chopil zbraně a přikázal svým druhům, aby se připravili na obranu. Z davu vyšli čtyři muži a pravili, aby pan Lev se svými lidmi zůstal v klidu. Poté tito čtyři muži vešli do hospody a celou situaci panu Lvovi vysvětlili. Jeden rytíř totiž odpoledne zápasil s Janem Žehrovským a večer byl zabit jedním mužem, který ho nachytl při

²⁷³ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 145.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 145 – 146.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 212.

²⁷⁶ Tamtéž, s. 147 – 148.

²⁷⁷ Tamtéž, s. 149.

²⁷⁸ Tamtéž, s. 150.

cizoložství. Dav lidí se myslel, že se tento vrah schoval v hospodě, kde nocovala česká výprava. Češi však této historce příliš nevěřili. Katalonci totiž byli lidé proradní a byli to zločinci.²⁷⁹ V deníku je zápis i od Tetzela. Ten napsal, že výprava cestou do Barcelony jela zemí chudou, vypleněnou, zpustlou, mezi největšími lupiči a zločinci. Cestou si Češi museli dávat neustále pozor a po celou dobu cestovali se zbraní v ruce. Katalonci dokonce zajali jednoho herolda se sluhou, oloupili je a chtěli je i zabít. Panu Lvovi a ostatním se své muže ale podařilo zachránit.²⁸⁰

Nakonec se české poselstvo dostalo do Barcelony v pořádku. Barcelona byla krásné město, veliké a slavné po celé Katalonii. Mnoho potravin a zboží se do města dováželo po moři. Václav Šašek napsal, že v Barceloně bylo spousta hradů a palem. Hostinský v hospodě Čechy varoval, že když budou chtít někam jít, aby šli všichni najednou, protože kolem města se potulovalo mnoho námořních lupičů, kteří chytali lidi a poté je prodávali do otroctví.²⁸¹

Václav Šašek napsal, že Barcelona byla velmi pěkné město, čisté, ale lidé tu byli špatní. Všude jinde se Češi cítili bezpečně, v Katalonii si ale neustále museli dávat pozor. Kolem města byly velmi vysoké palmy, které Šaška podle jeho zápisu fascinovaly.²⁸² Z Barcelony česká výprava pokračovala ve své cestě a nyní mířila do jižní Francie.

Česká výprava vjela do provincie Roussillon. V této provincii poselstvo projelo několik měst. Na karbonské cestě se nacházelo jezero, které oddělovalo provincii Roussillon od Francie. Kraj byl bohatý se spoustou hradů. Tato část v Šaškově deníku je jinak stručná, a žádná zajímavost z cesty tu není zaznamenána. Ze Saint Herby pan Lev s výpravou zamířil do Montpellieru, kde byl pochován papež sv. Urban. Město bylo krásné, kvůli vysokému úmrtí obyvatel se tu ale Češi dlouho nezdrželi.²⁸³

Z Nimes české poselstvo zamířilo do Avignonu. Město bylo veliké, mělo zvláštní krásu a ze všech stran bylo chráněno hradbami. Ve městě byl krásný papežský palác. I v Avignonu lidé umírali ve velkém počtu. Lidé z města odešli a tehdy ve městě zůstalo několik měšťanů. Pana Lva tu přivítali uctivě a ukázali jemu i jeho druhům mnoho ostatků.²⁸⁴

²⁷⁹ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 151 – 153.

²⁸⁰ Tamtéž, s. 149.

²⁸¹ Tamtéž, s. 153 – 154.

²⁸² Tamtéž, s. 154 – 155.

²⁸³ Tamtéž, s. 157.

²⁸⁴ Tamtéž, s. 158.

Město Carpentras bylo sídlem místního kardinála a město leželo v kraji Insula Venetiae. Šašek napsal, že město leželo v rovině na úpatí hor. Cestou do tohoto města Šašek napočítal šestnáct měst a třináct hradů. Kraj byl hustě zastavěn.²⁸⁵

Po odjezdu z Carpantrasu české poselstvo cestovalo do města Susy. Cesta do tohoto města vedla vysokými horami a špatnými cestami. Město Susa stálo na hoře obklopeno horami. Susa se nacházela v kraji Dauphiné. V tomto kraji platil zvyk, že žádný francouzský král nemohl dosáhnout vlády, pokud nebyl v dětství vychováván v Dauphiné. Na výchovu byl poslán vždy nejdříve nejstarší syn, který měl nastoupit na trůn po svém otci. Po nástupu na trůn byl na výchovu poslán jeho mladší bratr nebo nástupce trůnu. Tento zvyk měl za následek, že francouzské království nikdy nebylo bez krále.²⁸⁶ Kraj Dauphiné nebyl veliký, byl však dobře chráněn horami. Přístup do provincie vedl skrze průsmyky v horách, které byly pevné a hlídány silnými posádkami. Obyvatelé v provincii se tak neobávali žádného nebezpečí. Kraj byl úrodný se spoustou vinic.²⁸⁷

5.9 V severní Itálii

V Suse výprava navštívila klášter, ve kterém byli pochováni tři svatí: sv. Mauritius,²⁸⁸ sv. Justus²⁸⁹ a sv. Hugo.²⁹⁰ České poselstvo pokračovalo v cestě přes město Rivoli do Turína. O piemontském kraji Šašek napsal, že to byl rovinatý kraj s překrásnými vinicemi. Pole byla úrodná, města krásná, v okolí bylo spousta hradů a většina vesnic byla dobře opevněna. Hlavní obživou kraje bylo víno, ovoce a obilí. Vedle Piemontu se nacházel kraj Montferrat, který patřil markraběti Vilémovi.²⁹¹

Z Vercelli výprava pokračovala do Novary a Magenty. Z Magenty poslal pan Lev herolda k vévodovi milánskému. Na herolda pan Lev čekal dva dny. Vévoda nebyl v Miláně, ale na svém letohrádku za městem. Vévoda byl příjezdem Jaroslava Lva potěšen a vážil si, že pan Lev s družinou kolem něho jen neprojel, ale že ho chtěl navštívit. Vévoda pozval české poselstvo do Milána a připravil pro něj slušnou hospodu, která se jmenovala U pramene.²⁹²

²⁸⁵ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 158.

²⁸⁶ Tamtéž, s. 159.

²⁸⁷ Tamtéž, s. 160.

²⁸⁸ Tamtéž, s. 161.

²⁸⁹ Tamtéž.

²⁹⁰ Tamtéž, s. 161.

²⁹¹ Tamtéž, s. 161 – 162.

²⁹² Tamtéž, s. 162.

Hospoda byla podle zápisu v deníku nádherná, a vévoda milánský poslal panu Lvovi a všem jeho druhům vše potřebné. Výprava měla pocit, jako by byla ve vlastním domě. V Miláně pan Lev navštívil kostel panenské Rodičky Boží a po odchodu z kostela se setkal s vévodou. Šestý den jejich pobytu pozval vévoda pana Lva a celou výpravu na svůj dvůr. Pana Lva i všechny ostatní vlídně přivítal i se svou matkou a bratrem.²⁹³

V deníku je zápis i od Tetzela. Ten napsal, že vévoda jednal s panem Lvem s úctou a velkým respektem. Tetzal poznamenal, že zemi vládla matka toho vévody. Byla to velice moudrá žena. Pan Lev ji také navštívil a chovala se k němu vlídně a laskavě. Matka vévody byla již stará paní, ale měla krásné dívky. Vévoda byl také hezký muž, uměl latinsky, měl rád Němce a jeho palác byl nádherný. O Miláně Tetzal napsal, že to bylo skvělé a výstavné město. Milán byl veliký a žilo v něm hodně lidí.²⁹⁴

Václav Šašek psal o Miláně podobně jako Tetzal. Podle něho byl Milán jedním z největších měst v celém křesťanském světě. Mše v kostelech se nesloužila podle římské církve, ale podle ambrosiánského kánonu.²⁹⁵ Dále byla česká výprava zavedena do svatyně sv. Ambrože. Jeho hrob byl krásně zdobený zlatem, stříbrem a drahými kameny. V tomto kostele byl korunován císař Zikmund a první český král Vladislav.²⁹⁶ Pan Lev a jeho družina navštívili i hrad ve městě. Hrad byl silně opevněn, že se mu v opevnění podle Šaškova názoru nemohl rovnat žádný jiný hrad v křesťanském světě.²⁹⁷ Tady bych byl k Šaškovi kritický. Václav Šašek už podobné názory říkal o více hradech v jiných zemích. Jedním z vysvětlení může být, že Šašek psal deník až po svém návratu a nemusel si pamatovat detaily.

Z Milána česká výprava odjela 4. prosince 1466.²⁹⁸ Pana Lva a jeho druhy z města vyprovodil vévodův bratr. Výprava jela přes město Cassano do Chiari. Za městem začínal benátský kraj. V tomto kraji byly krásné ženy a dívky. Šašek opět napsal, že krásnější dívky nikdy neviděl, což psal i dříve v jiných zemích. Jelikož se Václav Šašek často zmiňoval o kráse žen a dívek v evropských zemích, pokusím se přiblížit, jak vypadaly ženy a dívky v té době v českých zemích. Zevnějšek nebyl ze soudobých pramenů podrobně zachycen, současníkům se ale české ženy zdály masité, zavalité, dokonce až tlusté. Zároveň překvapovala jejich vyvinutá a mocná ňadra. Čeští muži byli prý zavalití a svalnatí, bohatí

²⁹³ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 163.

²⁹⁴ Tamtéž, s. 164.

²⁹⁵ Tamtéž, s. 165.

²⁹⁶ Tamtéž.

²⁹⁷ Tamtéž, s. 165.

²⁹⁸ Tamtéž, s. 214.

měli velké břicho.²⁹⁹ Provincie patřila Lombardii. Lombardie byla dlouhá a velká země s několika provinciemi. Z Chiari mířilo poselstvo do Brescie. Město leželo na rovině a na vysokém kopci stál hrad. Při odjezdu z Brescie si Šašek všiml tančících lidí na nějaké hoře. Podle místního zvyku se tam lidé scházeli každý rok a tancovali celý den až do vyčerpání. Místní pak vysvětlili, že takto tančí ze zvláštního božího trestu.³⁰⁰

Pan Lev s výpravou pokračoval v cestě do Verony. Verona byla opevněné město se čtyřmi hrady. Ve Veroně výprava zašla do Dětrichova paláce, jenž byl kdysi nádherný, nyní byl ale zpustlý a téměř zhroutený. V paláci bydlely urozené ženy. Na noc ale odcházely do okolních domů, neboť je z paláce v noci vyháněla nějaká strašidla. Uprostřed paláce stála šibenice. Na tomto místě byli popraveni obyvatelé Verony pro krádež. Pod hradem se nacházela lázeň, kde se koupával Dětrich. Verona a její obyvatelé byli pod nadvládou Benátčanů a museli jim za vše platit poplatky. Měšťané byli k výpravě a k panu Lvovi přátelští.³⁰¹

Z Verony odjela výprava do Vicenzy. U města začínal kraj Furlandsko a byl poddaný Benátčanům. Z Vicenzy výprava pokračovala do Padua. Město leželo na řece Brentě. Po Brentě bylo možné plout až do Benátek. Pan Lev poslal z Padovy svého herolda k benátskému vévodovi. Vévoda poslal panu Lvovi na lodi svého kancléře. Vévoda byl pracovně vytížen a nemohl pana Lva přivítat osobně. Jaroslav Lev přijel do Benátek čtyři dny před ostatními členy výpravy. Svou družinu pan Lev poslal po souši do Trevisa.³⁰²

Z Trevisa zbytek výpravy odjel do Benátek za panem Lvem. Benátčané pana Lva navštívili a vlídně ho přivítali. Benátčané podle zápisu v deníku byli přátelští. Stejný názor na Benátčany měl i Tetzl. Podle jeho zápisu měli Benátčané z příchodu pana Lva radost a prokazovali mu velkou čest.³⁰³

V Benátkách česká výprava navštívila sv. Lucii a chrám sv. Marka. V chrámu byla pevná a chráněná kaple, kde měli Benátčané schovány své poklady. Tyto poklady byly výpravě ukázány. Benátčané ukázali panu Lvovi a jeho druhům vzácné drahé kameny. Tyrkys, jeden z těchto vzácných kamenů byl nasazen panu Lvovi na hlavu a byl velký jako klobouk. Václav

²⁹⁹ MACEK, Josef. *Jagellonský věk v českých zemích (1471 – 1526)*. Praha, 1992, s. 19 – 20.

³⁰⁰ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 166 – 167.

³⁰¹ Tamtéž, s. 167 – 169.

³⁰² Tamtéž, s. 169.

³⁰³ Tamtéž, s. 170.

Šašek se však pokladům Benátčanů příliš nedivil. Město bylo bohaté, a tak si takové bohatství mohli dovolit.³⁰⁴

Z chrámu šla výprava do vévodova paláce. Před branou paláce stála kamenná šibenice. Šibenice byla na tomto místě proto, že kdyby se nějaký vévoda dopustil zločinu proti státu, byl by na této šibenici pověšen. Benátčané také nedovolovali, aby jim vládl císař nebo král. Vévodu si volili sami ze svého středu. Vévoda pana Lva laskavě přivítal a odvedl ho do své komnaty, kde s ním rozmlouval. Vévodu zajímalo, jaké krále a knížata pan Lev na své cestě navštívil. Od vévody se česká výprava vrátila do hospody. Šestého dne pobytu v benátkách poslal vévoda pro pana Lva do hospody, aby přišel za ním do paláce. Vévoda chtěl panu Lvovi ukázat, jak volí nové prefekty a jaké má vévoda místo v soudech. Pan Lev souhlasil a byl posazen po vévodově pravici. Zbytek výpravy byl posazen vedle nejmocnějších senátorů.³⁰⁵ Benátčané si volí své úředníky losováním. Nikdo nemůže dosáhnout úřadu jinak, než losem. Benátčané také ukazovali, jak vyrábí lodě, lana, plachty a ostatní věci. Benátčané vedli neustále války s pohany a museli udržovat velkou armádu, aby mohla hlídat mořské pobřeží. Výprava viděla i benátskou zbrojnicí. Benátčané ukázali výpravě celé město a neustále českou výpravu vedli ke krásným paním. Sedmý den navštívil pan Lev vévodu a rozloučil se s ním.³⁰⁶

Z Benátek bylo poselstvo odvezeno po lodi k jednomu domu, který patřil nějakému kupci z Alexandrie, který se do Benátek přistěhoval. Dům kdysi patřil milánskému vévodovi. Dům byl velmi krásný a přepychově zařízený. Když si výprava celý dům prohlédla, pan Lev řekl: „*Snad nevydal ten kupec všechny svůj majetek na stavbu tohoto domu?*“³⁰⁷ V domě byla studna se sladkou vodou, jaká byla i v Čechách. Když pan Lev a jeho výprava z domu odcházeli, kupec se zrovna vrátil s manželkou z výletu na moři. Kupec pana Lva poprosil, aby se vrátil do jeho domu a neodešel s prázdnou. Kupec přinesl cukroví, víno a další nápoje ve zlatých a stříbrných pohárech. Kupec podle Šaška hostil pana Lva a celou výpravu úplně stejně, jako králové, které navštívili předtím. Kupec měl velmi hezkou manželku a pět dětí. Měli i dvanáct komorných a dívek. Když se pan Lev chystal na odchod, kupec nastoupil do stejné lodi jako pan Lev se senátory, a doprovodil pana Lva do hospody. Pan Lev se ptal kancléře Františka, kolik tomu kupci zbylo majetku. Kancléř mu s úsměvem odpověděl, že ten kupec je velmi bohatý a má dostatek majetku. Osmý den byla výprava zavedena do

³⁰⁴ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 171.

³⁰⁵ Tamtéž, s. 173 – 174.

³⁰⁶ Tamtéž, s. 174 – 175.

³⁰⁷ Tamtéž, s. 176.

německého domu, v němž bývali ubytováni cizí kupci. V domě měli dostatek jídla i pití. Pan Lev byl se svými druhy zaveden ke tkalcům látek a do kupeckých skladů, kde jim kupci ukázali velká bohatství.³⁰⁸

5.10 Návrat alpskými zeměmi do Čech

Z Benátek česká výprava vyplula do Mestre. V Mestre výprava vystoupila z lodi a šla pěšky i s panem Lvem do Trevisa, kam nechala výprava poslat napřed své koně. Z Trevisa poselstvo zamířilo do Sacile a odtud do Sv. Heleny. Cestou do Clause poselstvo projelo městy Peusedorfem a Clema. Clause byla malá tvrz ve vysokých horách. Tvrz patřila Benátčanům, byla pevná a hradby byly spojeny s horami. Tvrz byla bráněna posádkou a děly. Z Clause pan Lev mířil do Pontafelu, což byla ves v horách. Pontafel byl posledním městem, kde končily italské míle a začínaly míle německé. Za Pontafelem se nacházela vesnice Malborghetto. Výprava pokračovala dále přes město Villach. Město leželo u cesty, která vedla do Benátek. Cestováním v Alpách si Václav Šašek zapsal, že v horách bydleli většinou lidé volatí a bez volete se dali spatřit snad jen cizinci. Cestou z Villache do Klagenfurtu poselstvo míjelo jezero Wörther – See. Jezero bylo majetkem několika pánů.³⁰⁹

Klagenfurt bylo malé městečko, chráněné zdí u horské bystriny. Za tímto městem se nacházel Völkermarkt, malé město pod horami, které bylo poddané panu Jiřímu. Odtud česká výprava jela do Dolního Traberku, Eibiswaldu, Leibnitz (Lipnica). Nad Lipnicí se na jednom kopci nacházely hned čtyři hrady. Leibnitz ležel čtyři míle od Hradce, kam pan Lev s družinou mířil. Hradec byl rozsáhlým městem a hrad ve městě byl chráněn dvěma tvrzemi. Městem protékala řeka Mur a na druhém břehu řeky začínal kraj Štýrsko.³¹⁰

V Hradci pan Lev s výpravou zastihl císaře a vévodu Albrechta. Císař a vévoda Albrecht v Hradci pořádali rytířské hry. Her se zúčastnil i Jan Žehrovský, který zápasil s nějakým Němcem. Vévoda Albrecht Janu Žehrovskému půjčil svého koně. Zápasu přihlíželo mnoho šlechticů i s císařem a vévodou Albrechtem. Němec byl sražen z koně a císař i jiní se divili, že pan Jan zůstal v sedle, poněvadž dostal také ránu.³¹¹

Pan Lev poprosil spolu s vévodou Albrechtem a s biskupem císaře, aby Václava Šaška pasoval na rytíře. Císař souhlasil a Šašek byl ihned pasován. V deníku se o setkání Jaroslava

³⁰⁸ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 176 – 177.

³⁰⁹ Tamtéž, s. 178 – 179.

³¹⁰ Tamtéž, s. 179.

³¹¹ Tamtéž, s. 179 – 180.

Lva s císařem zmiňuje Tetzl. Ten napsal, že císař poslal panu Lvovi do hospody víno, a že ho pozval k sobě. Jinou čest mu neprokázal. Pan Lev se zmínil o penězích, ale nic nedostal.³¹²

Na hradě v Hradci císař pobýval co nejčastěji. Na hradě byly hlídány vzácné císařovy poklady. Šašek napsal, že jim je při prohlídce hradu ale neukázali.

Z Hradce pan Lev s výpravou vyjel po pěti dnech pobytu. Z Hradce výprava plula po řece Mura do města Bruck a zamířila do Nového Města Vídeňského. Město leželo na hranicích Rakouska, Štýrska a Uher. Ve městě se pan Lev setkal s císařovou manželkou. Manželka císaře byla sestrou portugalského krále, od kterého měl pan Lev listy. Císařovna Lenora³¹³ pana Lva a celou jeho družinu vlídně přijala a laskavě s ním mluvila. Císařovna se pana Lva ptala, jak se mu líbilo Portugalsko, jak se měl její bratr a jak s panem Lvem jednal. Pan Lev si Portugalsko pochvaloval a o králi mluvil uctivě. Císařovna tyto slova ráda slyšela.³¹⁴

V Novém Městě si české poselstvo prohlédlo nový klášter, který si císař nechal postavit, aby v něm mohl být pochován. Hrobka byla již hotova a připravena. Na věži kostela si výprava prohlédla zvon se zlatými kruhy.

Jaroslav Lev před svým odjezdem z Nového Města poslal Václava Šaška napřed ke králi Jiřímu z Poděbrad a královně Johaně, aby jim oznámil, že je u císařovny v Novém Městě a že se vrací z cesty domů.³¹⁵ Z Nového Města jel pan Lev do Badenu a odtud do Vídně. Z Vídně poslal pan Lev Šaška a několik dalších patrně přímo na Blatnou, sám však jel do Prahy, kam byl povolán Jiřím z Poděbrad a svou sestrou Johanou.³¹⁶

Další cestu pana Lva v deníku vypravoval Tetzl. Pan Lev v Novém Městě utratil všechny své peníze. Z Nového Města chtěl jet pan Lev k uherskému králi a napřed k němu poslal žádost o glejt. Král mu ale glejt odmítl dát. Jaroslav Lev se tak s výpravou vrátil z uherské půdy zpět a zamířil k hraběti Eikerovi do Trautmannsdorfu, který pana Lva přijal vlídně. V Korneuburgu chtěl výpravu přepadnout pan Zdeněk Šternberk, který byl tehdy nepřítelem krále Jiřího. Rudolf Urbánek ale udává, že to bylo pouze podezření, protože válka mezi Jiřím z Poděbrad a jednotou panskou nastala až v dubnu 1467.³¹⁷ Pana Lva s výpravou na Moravu doprovodili Baumkircher a Eizingerové. Tak pan Lev znovu přijel do české země. Čeští

³¹² URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 180.

³¹³ Tamtéž, s. 216.

³¹⁴ Tamtéž, s. 180 – 181.

³¹⁵ Tamtéž, s. 182.

³¹⁶ Tamtéž, s. 216.

³¹⁷ Tamtéž.

pánové i města měli velikou radost z návratu pana Lva, všude ho vítali a zvali ho do svých měst a na své zámky.³¹⁸

Pan Lev chtěl jet domů na Blatnou, ale byl povolán králem a královnou do Prahy. V Praze mu vyšli naproti všichni studenti, Jan Rokycana se svými kněžími, mnoho pánů a šlechticů, trubači a také prostý lid vyjel panu Lvovi naproti a doprovodil ho do města. Král Jiřík s královnou vyšli panu Lvovi také naproti a přátelsky ho přivítali. Jaroslav Lev přivedl všechny své šlechtické druhy a řekl králi, že mu všichni dobře sloužili, mnoho toho s ním vytrpěli a prožili a poprosil ho, aby všechny odměnil a zvláště Němce. Král i královna se zachovali velmi štedře.³¹⁹

Pan Lev zůstal v Praze několik dní a královna dala každému členovi výpravy čapku pod přilbu. Pražané s městskou radou darovali panu Lvovi sud malvazí a prosili ho, aby se nespojoval s opoziční panskou jednotou. Král Jiří z Poděbrad uspořádal veliký sněm a chtěl, aby byl jmenován nejvyšší hofmistr českého království. Nejvyšším hofmistrem byl zvolen Jaroslav Lev. Pan Lev úřad přijal a přísahal, že nikdy nebude proti králi a české koruně. Tetzl a Achac Frodner požádali pana Lva, aby je propustil. Jaroslav Lev ale oba pozval na Blatnou, kde je pohostil. Tetzl a Frodner zůstali na Blatné a v Rožmitálu čtyři týdny. Potom se Tetzl s panem Lvem rozloučil. Na rozloučenou dostal dva koně a třicet kop. Z Blatné odjel Tetzl znovu do Prahy a z Prahy pokračoval domů. Na velikonoce přijel do Gräfenbergu. Zde zůstal několik dní a pak odjel do Norimberka.³²⁰

České poselstvo Jaroslava Lva z Rožmitálu se vrátilo do Čech v lednu nebo v únoru 1467.³²¹ Během svého putování navštívil pan Lev se svými druhy mnoho královských dvorů, vévodů, knížat a markrabat. Poselstvo svůj reprezentativní úkol podle mého názoru splnilo. V mnoha zemích střední i západní Evropy bylo poselstvo přijato kladně a přátelsky. Jaroslav Lev byl podle líčení v deníku velmi urozený a na evropských dvorech se těšil úcty a respektu od králů i šlechticů. Jaroslav Lev z Rožmitálu a jeho výprava ukázala celé Evropě, že Češi nejsou žádní kacíři, ale že je to hrdý, kultivovaný a zbožný národ. Negativní pohled na Čechy se na krátkou chvíli změnil.³²²

³¹⁸ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 182 – 183.

³¹⁹ Tamtéž, s. 183.

³²⁰ Tamtéž, s. 183 – 184.

³²¹ Tamtéž, s. 216.

³²² ČORNEJ, Petr – BARTLOVÁ, Milena. *Velké dějiny země Koruny české VI.*, s. 228 – 229.

Na samý závěr bych se ještě zastavil u deníku Václava Šaška a u Šaška samotného. Václav Šašek z Bírkova byl jistě šlechtic a musel být vzdělaný. Václav Šašek byl v poselstvu pana Lva z Rožmitálu. Je ale otázkou, jaké měl v poselstvu postavení. Podle Vojtěcha Bažanta, se Šašek jevil jako nezkušený mladý muž, co se cestou teprve učil.³²³ Jaroslava Lva často doprovázel na jednáních a tak soudím, že jeho pozice v poselstvu byla důležitá. V Hradci byl císařem na Lvovu žádost pasován na rytíře. Václav Šašek byl všímavým pozorovatelem. Během cestování po střední a západní Evropě si všímal krajin, měst, hradů, královských dvorů, tradic a zvyků obyvatel. Při návštěv na královských dvorech pozoroval reakce Západoevropanů na české poselstvo a všímal si, jak byli Češi přijati a jak s nimi bylo zacházeno. Po návratu do Čech napsal o jízdě pana Lva deník. Jistě si musel v průběhu cesty dělat nějaké poznámky, je ale patrné, že deník psal až později. V deníku je několik chyb a Šašek párkrát popletl místa a názvy měst. Mnoho věcí mohl také zapomenout. V deníku se často opakuje, například několikrát napsal, že podobně krásný hrad neviděl, tak krásné dívky ještě nespatřil a podobně. Tetzl, který napsal o cestě také zprávu, byl stejný případ. I Tetzl napsal deník po svém návratu a ani on se nevyvaroval chyb. Rudolf Urbánek jako příklad uvádí špatný rok návratu poselstva a Tetzlův návrat do Norimberka.³²⁴ Vráťím se ale zpět k Šaškovi. Jeho deník je bezpochyby skvělým pramenem a z deníku lze získat spoustu užitečných informací. Hlavní výhodou pramene jsou informace z evropských dvorů, ale hlavně, Václav Šašek podle mě dobře zachytil zvyky a tradice obyvatelstva v jiných evropských zemích. Jeho deník tak mohl v budoucnosti pomoci dalším cestovatelům, kteří cestovali do západní Evropy, neznali místní zvyky a z deníku mohli získat povědomí o jiných zemích.

Jak jsem již naznačil v první kapitole, tak Michaela Malaníková v jedné své práci došla k závěru, že hlavním důvodem k sepsání deníku bylo vylíčit hrdinské činy Jaroslava Lva z Rožmitálu.³²⁵ S jejím názorem po přečtení Šaškova deníku souhlasím. Václav Šašek pana Lva v deníku neustále zmiňuje a Jaroslav Lev je podle mě opravdu hlavním hrdinou tohoto cestopisu. Václav Šašek si Jaroslava Lva musel velmi vážit, a proto se rozhodl napsat deník, aby uctil Jaroslava Lva a vyzdvihl jeho činy.

³²³ BAŽANT, Vojtěch. *Narativní strategie středověkého cestopisu*, s. 143.

³²⁴ URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále*, s. 217.

³²⁵ MALANÍKOVÁ, Michaela. *Ke vzniku cestopisu Václava Šaška z Bírkova a možností jeho interpretace*. *Studia historica brunensia*, Brno: Masarykova Univerzita, 2009, C 55/2009, č. 1, s. 28. ISSN 0231-7710.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažil zachytit vnímání „cizokrajnosti“ a „jinakosti“ ve střední a západní Evropě v pozdním středověku. V bakalářské práci jsem nejdříve stručně představil dobu poděbradskou v českých zemích. Zaměřil jsem se především na domácí a zahraniční politiku Jiřího z Poděbrad. Vzhledem k tomu, že hlavním zdrojem této práce byly dva cestovní deníky panoše Jaroslava a Václava Šaška z Bířkova, kteří byli součástí českých diplomatických poselstev vyslané Jiřím z Poděbrad v šedesátých letech 15. století, zaměřil jsem se v době poděbradské právě na toto časové období. Český král Jiří z Poděbrad byl v této době označen papežem za kacíře a ani české království nemělo dobrou pověst v Evropě.

V další kapitole jsem provedl analýzu deníku panoše Jaroslava. Přiznám ale, že tento deník byl pro mě docela zklamáním. V deníku se velmi těžko dal popsat nějaký zajímavý aspekt „cizokrajnosti“ či „jinakosti“. Panoš Jaroslav popisoval cestu z Prahy na francouzský královský dvůr Ludvíka XI., a v podstatě celou dobu se v deníku zmiňuje o tom, jakými městy projeli, kolik mil urazili a podobně. Tradice, zvyky či jiný mrav Jaroslav v tomto deníku nezmiňuje. Zajímavější již bylo přijetí poselstva Albrechta Kostky na francouzském královském dvoře. Jednání českého poselstva s královými rádci probíhalo za silných emocí, a česká výprava dosáhla pouze přátelské smlouvy s Francií. Ludvík XI. a jeho rádci nechtěli podepsat žádné smlouvy bez souhlasu papeže, což česká výprava nesla dost nelibě. V této kapitole jsem došel k názoru, že papež měl tehdy velký vliv na dění v Evropě i na francouzského krále a jeho rádce, kteří papeže nechtěli tzv. „vyšachovat“ z žádných záležitostí a jednáních. Výprava Albrechta Kostky tak dosáhla pouze přátelské smlouvy s Francií, návrh Jiřího z Poděbrad, aby se francouzský král postavil do čela křesťanských králů proti tureckému nebezpečí, byl ale zamítnut. Poselstvo Albrechta Kostky bylo diplomatické, a sledovalo hlavně politické cíle, čímž se lišilo od poselstva Lva z Rožmitálu.

Lvovi z Rožmitálu jsem věnoval samostatnou kapitolu. Jak již bylo naznačeno, tak Lev vedl druhou výpravu vyslanou Jiřím z Poděbrad. Jaroslav Lev byl s Jiřím z Poděbrad v příbuzenském vztahu. Jeho sestra Johana se provdala za Jiříka a Jaroslav se stal jeho švagrem. Zajímavostí bylo, že Jiří z Poděbrad byl kališníkem, kdežto Jaroslav Lev i Johana byli katolíci. Jiří si Johanu za svou ženu vybral nejspíš proto, že chtěl dokázat objektivní řešení v náboženských otázkách. Jaroslav Lev po celý svůj život Jiřího z Poděbrad podporoval a věrně sloužil. Jaroslav podpořil Jiříka už při volbě zemského správce. Po svém putování ve střední a západní Evropě získal spoustu zkušeností a zážitků. Po svém návratu do

Čech byl jmenován nejvyšším hofmistrem. Až do konce svého života vedl války proti panské jednotě a mocným Rožmberkem. Každá strana podporovala jinou stranu. Jaroslav Lev stál na straně Jiřího z Poděbrad, zatímco druhá strana podporovala krále Matyáše.

V poslední kapitole jsem se věnoval deníku Václava Šaška z Bírškova. Ten popsal jízdu pana Lva po střední a západní Evropě v letech 1465 – 1467. Tady jsem již konečně mohl provést srovnání cizího a jiného v Čechách a v Evropě. Václav Šašek cestu po Evropě napsal dost podrobně. V každé zemi, kterou poselstvo Jaroslava Lva navštívilo, zaznamenal Šašek nějakou zajímavost ze života králů, šlechticů i prostého lidu. Václav Šašek si všímal i přijetí poselstva na královských dvorech. Pan Lev i jeho druhové byli v drtivé většině zemí přijati přátelsky a jednalo se s nimi uctivě a čestně. Václav Šašek si v každé zemi všímal každodenního života obyvatel, zvyků a tradic země či kraje. Každá země, kterou poselstvo projelo, měla jiné zvyky, měla jinou morálku, kraje byly různě členité a bohaté. Největším nesnázím pan Lev s výpravou čelil ve Španělsku a v Portugalsku. V těchto zemích si české poselstvo muselo dávat pozor na spoustu lupičů i na místní obyvatele, kteří v těchto krajích byli nepřátelští. V ostatních zemích česká výprava žádné větší problémy neměla. Většina tradic a zvyků české výpravě přišly pozoruhodné a zvláštní, jiné byly naopak nepochopitelné. Václav Šašek i Tetzl, od kterého jsou v deníku také informace o jízdě poselstva, si všímali i vzhledu a krásy žen a dívek v cizích zemích. Z jejich zápisků je jasné, že na evropských královských dvorech se to jen hemžilo půvabnými šlechtičkami.

Po přečtení deníku jsem došel k závěru, že poselstvo pana Jaroslava Lva z Rožmitálu svůj reprezentativní a politický cíl své cesty splnilo. Myslím, že se i změnil názor na Čechy, kteří byli považováni za kacíře. Václav Šašek napsáním deníku poctil pana Lva a zanechal po sobě cenný cestovatelský pramen.

Resumé

In my bachelor paper I have tried to depict the perception of „strangeness“ and „otherness“ in Central and Western Europe in the late Middle Ages. First, the bachelor paper introduces the era of Jiří z Poděbrad in Bohemia. The focus is above all put on the domestic as well as foreign policy of Jiří z Poděbrad. With regards to the fact that the main sources of this paper were two books of travels written by esquire Jaroslav and Václav Šašek z Bírškova, who were members of the Bohemian diplomatic delegations sent by King Jiří z Poděbrad in the sixties of the 15th century, I have therefore focused on this period of time in the era of Jiří z Poděbrad. King of Bohemia Jiří z Poděbrad was at this time called a heretic by the Pope, and even the Kingdom of Bohemia did not have a good reputation throughout Europe.

In the next chapter, I have analysed the diary of esquire Jaroslav. I have to admit that this diary was quite a disappointment to me. In the diary one could hardly find and describe any interesting aspects of „strangeness“ or „otherness“. Esquire Jaroslav described the journey from Prague to the royal court of Louis XI of France by basically mentioning only which towns they had passed through, how many miles they had travelled and suchlike. Traditions, customs or different manners are not mentioned in this diary. A far more interesting fact turned out to be the welcoming of Albrecht Kostka's delegation at the French royal court. The negotiations of the Bohemian delegation with the advisors of the French king were going on under strong emotions, and the Bohemian diplomatic mission only managed to reach a partial deal with France. Louis XI and his advisors did not want to sign any treaty without the Pope's consent, which the Bohemian delegation regarded with displeasure. In this chapter, I have concluded that the Pope at this time had a great influence on events in Europe and on the King of France and his advisors as well, who therefore did not want to leave the Pope out of any affairs and negotiations. The delegation led by Albrecht Kostka thus reached only a treaty of friendship with France, and the proposal of Jiří z Poděbrad to build unity with the French King as the leader of the Christian Princes against the Ottoman danger was rejected. The delegation of Albrecht Kostka was diplomatic and had mainly political goals, which differed from the delegation of Lev z Rožmitálu.

A separate chapter was devoted to Lev z Rožmitálu. As was already indicated before, Lev of Rožmitál led the other delegation sent out by Jiří z Poděbrad. Jaroslav Lev was related to Jiří z Poděbrad. His sister Johana married Jiřík, and thus Jaroslav became his brother-in-law. Quite a remarkable fact was that Jiří z Poděbrad was Utraquist, whereas Jaroslav Lev and his

sister Johana were Catholic. Jiří chose Johana to be his wife most likely because he wanted to prove himself unbiased in dealing with religious issues. Jaroslav Lev was a lifelong loyal supporter and servant of Jiří z Poděbrad. Jaroslav already supported Jiřík in the election of the administrator of Bohemia. When travelling throughout Central and Western Europe, he gained plenty of experience. After his return to Bohemia he was appointed to the highest rank of Lord Steward of the Kingdom of Bohemia. Till the end of his life, he waged war against Bohemian noble unity and the mighty House of Rožmberk. Either party supported another ruler. Jaroslav Lev sided with Jiří z Poděbrad, while the other side supported Matyáš, the King of Hungary.

The last chapter examines the diary of Václav Šašek z Břkova. He described there the journey of Jaroslav Lev throughout Central and Western Europe between 1465 and 1467. It was possible at last to make here a comparison of the strange and different in Bohemia and in Europe. Václav Šašek gave a fairly detailed description of the travels throughout Europe. In each of the countries which the delegation of Jaroslav Lev visited, Šašek took note of some interesting things from the life of monarchs, nobility or just the common people. Also, Václav Šašek paid attention to welcoming the delegation at royal courts of Europe. In majority of the countries, Jaroslav Lev and his companions were given a warm and friendly welcome and were treated with respect and honour. Václav Šašek noticed the everyday life of the people in each of the countries, the customs and traditions of the country or the region. Each country visited had different customs, different morals, the regions were differently rich and varied. Lev's delegation then faced the greatest difficulties while travelling through Spain and Portugal. In these countries, the Bohemian delegation had to beware of a great number of thieves as well as common local people, who were rather hostile in these regions. In the other countries, the Bohemian delegation did not have any major difficulties. The delegation found most traditions and customs remarkable or strange, some of them even incomprehensible. Václav Šašek as well as Gabriel Tetzl, who also contributed some information about the journey of the delegation in the diary, noticed the appearance and the beauty of women and girls in foreign countries. It is obvious from their notes that there were plenty of charming noblewomen at the royal courts of Europe.

After reading the diary I have come to a conclusion that the representative and political goals of the journey of the diplomatic delegation led by Jaroslav Lev z Rožmitálu were achieved. I also believe that it helped change the view of the Bohemian people, who were

regarded heretic before. By writing the diary of the travels, Václav Šášek paid honour to Jaroslav Lev and left us a valuable traveller's source.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- BAŽANT, Vojtěch – VEJRYCHOVÁ, Věra. *Kacíři, barbaři, nepřátelé: odlišnost a stereotypy v pozdním středověku*. Praha, 2016. ISBN 978-80-7007-456-5.
- ČORNEJ, Petr – BARTLOVÁ, Milena. *Velké dějiny zemí Koruny české VI., 1437 – 1526*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7185-873-7.
- KOTLÁROVÁ, Simona. *Páni z Rožmitálu*. České Budějovice, 2008. ISBN 978-80-86829-37-1.
- MACEK, Josef. *Jagellonský věk v českých zemích (1471-1526). Hospodářská základna a královská moc*. Praha, 1992. ISBN 80-200-0300-2.
- OHLEK, Norbert. *Cestování ve středověku*. Jinočany, 2003. ISBN 80-86022-90-0.
- ŠANDERA, Martin – BERAN, Zdeněk. *Poděbradská éra v zemích České koruny*. Praha, 2016. ISBN 978-80-7422-538-3.
- URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny. Věk poděbradský III. 3*. Praha, 1930.
- URBÁNEK, Rudolf (ed.). *Ve službách Jiříka krále: deníky panoše Jaroslava a Václava Šaška z Bírškova*. Praha, 1940.

Studie

- BAŽANT, Vojtěch. *Prostor a vyprávění. Narativní strategie středověkého cestopisu*, In *Mediaevalia Historica Bohemica* 18/2, 2015. ISSN 0862-979X.
- MALANÍKOVÁ, Michaela. *Ke vzniku cestopisu Václava Šaška z Bírškova a možnostem jeho interpretace*. *Studia historica brunensia*, Brno: Masarykova univerzita, 2009, C55/2009, č. 1. ISSN 0231-7210.